

บทที่ 4

สัมพันธภาพของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ กับการอนุรักษ์ ไร่ และการพัฒนาในประเทศไทย

4.1 ภูมิหลังและความเป็นมา

4.1.1 การประชุม UNCED หรือ EARTH SUMMIT

เมื่อปีพ.ศ. 2515 องค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมโลกขึ้นที่กรุงสตอกโฮล์มนับแต่นั้นมาผู้นำทางการเมืองและธุรกิจของโลกต่างก็พูดถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันองค์กรชาวบ้านและ NGO (Non-Governmental Organization) ระดับรากหญ้าที่ทำงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็สามารถมีบทบาทมากขึ้น จากนั้นมาถึงบัดนี้ โลกเราก็ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่สู้จะมากนัก ดังถ้อยแถลงของ เดนนิส เฮย์ส ประธานจัดงานวันสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Day) ในปี พ.ศ. 2533 ได้ตั้งคำถามถึงผลการรณรงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมโลกว่า "เหตุใดเราซึ่งได้รู้ศึกษมาอย่างหนัก เอาชนะในการรบหลายครั้ง จึงมาพบตัวเองว่ากำลังอยู่ในจุดที่จะปราชัยในสงครามอยู่ขณะนี้"¹

---

¹Lester R. Brown, Christopher Flarin Samdra Postel. Saving the Planet. แปลเป็นไทยโดย รั้งรอง : ก่อนโลกจะดับ, กรุงเทพฯ 2535, หน้า 3.

ด้วยเหตุนี้ในช่วงปลายทศวรรษที่ผ่านมาองค์การสหประชาชาติ (United Nation) ได้มีมติสมัชชาสหประชาชาติที่ 44/228 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2532 ให้มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) ขึ้น ณ นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เพื่อเป็นเวทีระหว่างประเทศสำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในทุกสาขาเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไปในอนาคต และในมติเดียวกันนี้ได้กำหนดให้มีการประชุมในระดับเตรียมการ (Preparatory Committee) เพื่อเจรจาจัดทำร่างแผนการและระเบียบวาระต่าง ๆ ที่จะมีการรับรองระหว่างการประชุม UNCED โดยการประชุมระดับเตรียมการได้จัดขึ้นมาทั้งหมด 4 ครั้งด้วยกันคือ

ครั้งที่ 1 มีขึ้น ณ กรุงไนโรบี ระหว่างวันที่ 6-31

สิงหาคม 2533

ครั้งที่ 2 มีขึ้น ณ นครเจนีวา ระหว่างวันที่ 18

มีนาคม - 5 เมษายน 2534

ครั้งที่ 3 มีขึ้น ณ นครเจนีวา ระหว่างวันที่ 14

สิงหาคม - 4 กันยายน 2534

ครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายมีขึ้น ณ นครนิวยอร์ก

ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม - 3 เมษายน 2535

การประชุม UNCED ณ นครริโอเดอจาเนโร หรือที่เรียกการประชุมนี้ว่า "EARTH SUMMIT" มีขึ้นระหว่างวันที่ 3-14 มิถุนายน 2535 โดยก่อนหน้าการประชุม 2 วัน คือวันที่ 1-2 มิถุนายน 2535 ได้มีการประชุมระดับเตรียมการที่เรียกว่า "Pre-Conference Consultations" เพื่อพิจารณาประเด็นเรื่องการจัดการประชุม การเสือกตั้ง ระเบียบข้อบังคับการประชุม การจัดทำรายงานการประชุม ฯลฯ

สำหรับการประชุม UNCED ได้แก่ ช่วงเวลาการประชุม
ดังนี้ คือ

4.1.1.1 ที่ประชุมเต็มคณะ (Plenary) จะทำหน้าที่
พิจารณาเรื่องการเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ของการประชุม และดำเนินการ
อภิปรายทั่วไป (General Debate) ระหว่างวันที่ 3-11 มิถุนายน 2535

4.1.1.2 การประชุมคณะกรรมการใหญ่ (Main
Committee) มีขึ้นระหว่างวันที่ 3-10 มิถุนายน 2535 เพื่อพิจารณาเอกสาร
ต่าง ๆ อาทิ บทต่าง ๆ ของแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสำหรับ
ศตวรรษที่ 21 หรือ Agenda 21

4.1.1.3 เป็นที่ประชุมสุดยอดระหว่างประมุขของประเทศ
และหัวหน้ารัฐบาล (Summit Meeting) มีขึ้นระหว่าง 12-14 มิถุนายน 2535
เพื่ออภิปรายทั่วไปและพิจารณารับรองเอกสารและข้อมติต่าง ๆ ซึ่งผ่านการ
พิจารณาจากที่ประชุม Main Committee

ผลการประชุมคณะกรรมการใหญ่ (Main
committee) ที่ประชุมได้เลือกนาย Tommy Koh ชาวสิงคโปร์ให้เป็นประธาน
กรรมการใหญ่ โดยมีรองประธานอีก 4 ตำแหน่งจากประเทศเช็กโกสโลวาเกีย
ฮียิปต์ เนเธอร์แลนด์ และชิลี และได้เห็นชอบตามข้อเสนอของประธานในการ
จัดตั้งกลุ่มเจรจา (Contact Groups) รวม 8 กลุ่ม เพื่อเจรจาเกี่ยวกับ
ประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ในบทต่าง ๆ ของ Agenda 21 นี้คือ

(1) กลุ่มเจรจาทริภาคทรัพยากรเงินทุน
(Financial Resources) มีนาย Rukens Ricuporo จากบราซิลเป็น
ประธาน

- (2) กลุ่มเจรจาปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Transfer of Technology) มีนาย Hans Alders จากเนเธอร์แลนด์เป็นประธาน
- (3) กลุ่มเจรจาปัญหาการพิทักษ์บรรยากาศ (Protection of Atmosphere) มีนาย Bo Kjellen จากสวีเดนเป็นประธาน
- (4) กลุ่มเจรจาจัดทำหลักการว่าด้วยป่าไม้ (Forest Principles) มีนาย Charies Liburd จากกายานาเป็นประธาน
- (5) กลุ่มเจรจาปัญหาการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) มีนาย Vincente Sanchez จากชิลีเป็นประธาน
- (6) กลุ่มเจรจาด้านทรัพยากรน้ำจืด (Fresh Water Resources) มีนาย Bukar Shaib จากไนจีเรียเป็นประธาน
- (7) กลุ่มเจรจาด้านกลไกทางกฎหมาย (Legal Instruments) มีนาย Nabil el Arabi จากอียิปต์เป็นประธาน
- (8) กลุ่มเจรจาด้านการจัดตั้งสถาบัน (Institutional Arrangements) มีนาย Ismail Razall จากมาเลเซียเป็นประธาน

ผลจากการเต็มคณะ (Plenary) ในการอภิปรายทั่วไป (General Debate) มีผู้แทนประเทศต่าง ๆ ได้กล่าวถ้อยแถลงทั้งสิ้นกว่า 200 คน ในการประชุมเต็มครทั้งสิ้น 11 วาระการประชุม โดยแยกเป็นผู้แทนประเทศต่าง ๆ 135 ประเทศ องค์กรชำนานพิเศษ 13 องค์กร องค์กรระหว่างรัฐบาล 23 องค์กร องค์กรที่มีใช้รัฐบาล (NGOs) 16 องค์กร และองค์กรสังกัดสหประชาชาติ 13 องค์กร สารสำคัญของถ้อยแถลงส่วนใหญ่เป็นประเด็นเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา การดำเนิน

การพัฒนาและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับประเทศของประเทศต่าง ๆ ความสำคัญของการมีเงินทุนเพิ่มและพอเพียง การจัดตั้งสถาบันและการถ่ายทอดเทคโนโลยี สำหรับการดำเนินการตาม Agenda 21

สำหรับการประชุมสุดยอด (Summit Meeting) ระดับประมุขและหัวหน้ารัฐบาล ระหว่างวันที่ 12-14 มิถุนายน 2535 ประเทศต่าง ๆ ได้กล่าวถ้อยแถลง โดยเน้นประเด็นที่คล้ายคลึงกัน คือ ความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการส่งเสริมความร่วมมือระดับโลก หรือ "Global Partnership" การส่งเสริมบทบาทขององค์กรที่มิได้สังกัดรัฐบาล (NGO's) และการแสดงเจตนารมณ์ที่ประเทศพัฒนาจะมีต่อความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อดำเนินการตาม Agenda 21

4.1.2 ผลสรุปการประชุม UNCED

ผลสรุปจากการประชุม UNCED ได้บรรลุถึงประเด็นสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม คือ

4.1.2.1 การรับรองแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21)

มีทั้งหมด 40 บท แบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ 4 หมวด คือ

4.1.2.1.1 หมวดที่ 1 แผนปฏิบัติการซึ่งถือเป็นมิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Dimensions) ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการรวม 8 บท (บทที่ 1-8)

4.1.2.1.2 หมวดที่ 2 แผนปฏิบัติการด้านการพิทักษ์บรรยากาศ (Protection of Atmosphere) ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการรวม 14 บท (บทที่ 9-22)

4.1.2.1.3 หมวดที่ 3 แผนปฏิบัติการเพื่อ
การเสริมสร้างบทบาทของกลุ่มหลักในสังคม (Strengthening the Role
of the Major Groups) ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการรวม 10 บท (บทที่
23-32)

4.1.2.1.4 หมวดที่ 4 แผนปฏิบัติการว่า
ด้วยวิธีการอนุวัติการ (Means of Implementation) ประกอบด้วยแผน
ปฏิบัติการรวม 8 บท (บทที่ 33-40)

4.1.2.2 การบรรลุข้อตกลงในประเด็นปัญหาทรัพยากร
เงินทุน (Financial Resources) โดย

- 1) การสนับสนุนทางการเงินต่อการอนุวัติ
การตาม Agenda 21 โดยทั่วไปจะมาจากภาคเอกชนและรัฐบาลของประเทศ
นั้น ๆ
- 2) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะ
ประเทศที่ยากจนมากที่สุด เงินช่วยเหลืออย่างเป็นทางการ (Official
Development Assistance) หรือ ODA จะเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนจาก
ต่างประเทศ นอกจากนี้การให้เงินทุนใหม่และเพิ่มเติม (New and
Additional Financial Resources) เป็นสิ่งที่ต้องการสำหรับประเทศ
เหล่านี้
- 3) ประเทศพัฒนาแล้วยืนยันในพันธกรณีนีที่จะ
บริจาคเงินทุนโดยผ่าน ODA ให้ได้ d'7 เปอร์เซ็นต์ของ GNP ของตนโดย
บางประเทศได้ตั้งเป้าหมายไว้ที่จะบรรลุให้ได้ภายในปี 2000
- 4) จะได้รับความช่วยเหลือทางการเงิน
สำหรับประเทศกำลังพัฒนา ได้แก่ International Development
Association (IDA) ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารโลกในการให้เงินกู้แก่ต่าง-

ประเทศ และกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (Global Environment Facility - GEF) ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารร่วมกันระหว่างธนาคารโลก UNDP และ UNED สำหรับในส่วนของ GEF นั้น ที่ประชุมเห็นควรที่จะมีการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อให้มีความเป็นประชาธิปไตยและโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและการบริหาร ตลอดจนการเข้าถึงเงินทุนภายใต้การมีข้อตกลงระหว่างกันและโดยปราศจากเงื่อนไข

4.1.2.3 การบรรลุข้อตกลงในประเด็นปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Transfer of Technology)

ผลของการพิจารณาสรุปได้ว่าที่ประชุม UNCED ได้เรียกร้องให้มีการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขที่น่าพอใจ (Favourable Terms) โดยให้ความสำคัญแก่ความจำเป็นที่จะต้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และความจำเป็นพิเศษของประเทศกำลังพัฒนาในการอนุวัติการโครงการต่าง ๆ ของ UNCED

4.1.2.4 การบรรลุข้อตกลงในเรื่องการจัดตั้งสถาบัน (Institutional Arrangements)

ที่ประชุม UNCED ได้เสนอให้ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ 47 จัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ติดตามการอนุวัติการตาม Agenda 21 โดยคณะกรรมการนี้จะทำหน้าที่รายงานโดยตรงต่อสมัชชาฯ โดยผ่านคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

หรือ ECOSOC โดยใช้ข้อมูลและข่าวสารที่ได้จากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ในการดำเนินการตาม Agenda 21 และปัญหาที่ประเทศเหล่านี้ประสบอยู่

4.1.2.5 การรับรองปฏิญญาโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development)

ถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการประชุม UNCED โดยได้ระบุหลักการว่าด้วยสิทธิ และพันธกรณีทั่วไปของรัฐ และของประชาคมระหว่างประเทศ สำหรับใช้เป็นแนวทางการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 27 หลักการ

4.1.2.6 การรับรองแถลงการณ์ว่าด้วยหลักการเรื่องป่าไม้ (Statement on Forest Principles)

เป็นแถลงการณ์ที่ไม่มีข้อผูกมัดทางกฎหมาย (Non-legally Binding) ประกอบด้วยหลักการกว้าง ๆ ว่าด้วยการจัดการการอนุรักษ์ และการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะต่อป่าไม้ทุกรูปแบบ

4.1.2.7 การเจรจาจัดทำกรอบอนุสัญญาว่าด้วยการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (Framework Convention on Desertification)

ที่ประชุม UNCED ได้รับหลักการที่จะให้สมาชิกสหประชาชาติ สมัยที่ 47 จัดตั้งกลไกการเจรจาระหว่างประเทศ (International Negotiating Committee - INC) ว่าด้วยทะเลทรายขึ้น เพื่อเตรียมการร่างกรอบอนุสัญญาระหว่างประเทศในการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย

4.1.2.8 การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเล

ที่ประชุมได้รับรองแผนปฏิบัติการ 21 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิทักษ์มหาสมุทรและทะเล (แผนปฏิบัติการที่ 7) อาทิเช่น การจัดการแบบผสมผสานและการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งอาณานิคมบริเวณชายฝั่งและทะเล รวมทั้งเขตเศรษฐกิจจำเพาะ การพิทักษ์สภาพแวดล้อมทางทะเลการใช้ที่ยั่งยืน และการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีชีวิตในทะเลหลวง การใช้ที่ยั่งยืนและการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีชีวิตในทะเลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของรัฐ ฯลฯ

4.1.2.9 การพิทักษ์คุณภาพและแหล่งทรัพยากรน้ำจืด

(Protection of the Quality and Supply of Freshwater Resources)

ที่ประชุมได้รับรองแผนปฏิบัติการ 21 บทที่ 18 โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวประกอบด้วยโครงการปฏิบัติการในสาขาต่าง ๆ อาทิเช่น การพัฒนาและการจัดการแหล่งน้ำแบบผสมผสาน การประเมินแหล่งน้ำ การพิทักษ์แหล่งน้ำ คุณภาพน้ำ และระบบนิเวศทางน้ำเพื่อการผลิตอาหารที่ยั่งยืน และเพื่อการพัฒนาชนบทและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อแหล่งน้ำ

4.1.2.10 การจัดการสารเคมีที่เป็นพิษและกากของเสียในลักษณะที่เื้ออานวยต่อสิ่งแวดล้อม

ที่ประชุมได้รับรองแผนปฏิบัติการที่ 21 ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีเป็นพิษ (Toxic Chemicals) และกากของเสีย (Wastes) และในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวม 4 บทคือ บทที่ 19-22 ซึ่ง

ครอบคลุมถึงการจัดการสารเคมีเป็นพิษ การจัดการกากของเสียประเภท Hazardous Wastes การจัดการกากของเสียประเภท Solid Wastes และ ขยะมูลฝอย (Sewage-related issues) และการจัดการกากของเสีย ประเภทกัมมันตภาพรังสีในลักษณะที่ปลอดภัยและเชื้ออำนวยการต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากการประชุม UNCED จะได้รับบรรลุผลสรุปการประชุมทั้ง 10 ประการตั้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในระหว่างการประชุม UNCED ได้มีการเปิดให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ โดยบราซิลในฐานะประเทศเจ้าภาพได้ลงนามเป็นประเทศแรกในอนุสัญญาทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งฉบับแรกจัดทำขึ้นภายใต้การอุปถัมภ์ของสมัชชาสหประชาชาติ และฉบับหลังภายใต้การอุปถัมภ์ของ UNEP

4.1.3 บทบาทของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ในการประชุม UNCED

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ได้ทรงเข้าร่วมประชุม UNCED ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนไทยและผู้แทนส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงกล่าวถ้อยแถลงในช่วง general debate ในนามของคณะผู้แทนไทยเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2535 ซึ่งตรงกับวันที่ UNCED กำหนดให้เป็นวันเฉลิมฉลองโอกาสครบรอบ 20 ปีของการประชุมสิ่งแวดล้อม กรุงสตอกโฮล์ม เมื่อปี ค.ศ. 1972 ถ้อยแถลงดังกล่าวสรุปประเด็นได้ดังนี้

1) ความร่วมมือของทุกฝ่ายในระดับโลก (Global Partnership) ถือเป็นความสำคัญอย่างสูงสุดในการนำโลกไปสู่สถานะที่เท่าเทียมกัน ที่โอบอ้อมอารี ปลอดภัยและสงบสุข

2) ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้มีความร่วมมือระดับโลกดังกล่าว ได้แก่ กฎเกณฑ์พื้นฐานซึ่งจะนำมาซึ่งการปฏิบัติสำหรับประชาชนและประเทศชาติ ปฏิญญาริโอ การดำเนินการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีสิทธิของรัฐในการใช้ทรัพยากรของตนเองที่สอดคล้องกับนโยบายว่าด้วยการพัฒนาและสภาพแวดล้อม การขจัดความยากจน การมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกันและมาตรการทางการค้าที่เสรี เป็นต้น

3) ทรงชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยได้รวมเอานโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเข้าไว้ด้วยกันมาเป็นเวลากว่า 40 ปี ดังจะเห็นได้จากโครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4) ประเทศไทยได้พิจารณาให้ความสำคัญของการอนุวัติ-การตาม Agenda 21 ให้เป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติ

5) ประเทศไทยโดยสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์อยู่ในฐานะที่จะให้การฝึกอบรมทางด้านทรัพยากรมนุษย์ในสาขา Environmental Toxicology and Management

นอกจากนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ยังได้ทรงเข้าร่วมในการประชุมตามระเบียบวาระต่าง ๆ ทั้งในระดับการประชุมเต็มคณะ (Plenary) ระดับคณะกรรมการใหญ่ (Main Committee) และระดับกลุ่มเจรจา (Contact Group) และยังได้ทรงร่วมในกิจกรรมร่วมกับผู้นำของประเทศต่าง ๆ ที่ได้จัดให้มีขึ้นระหว่างการประชุม (อาทิ ทรงได้รับรางวัลพระเกียรติให้เป็นผู้มอบรางวัล Global 500 แก่ผู้ได้รับรางวัลจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งจากประเทศไทย ซึ่งพิธีมอบรางวัลมีขึ้นในช่วงการประชุม UNCED) ตลอดจนทรงเป็นประธานในการหารือร่วมกันภายในระหว่างคณะผู้แทนไทย เพื่อพิจารณาทำที่ของประเทศ รวมทั้งการแบ่งงานและหน้าที่ ความรับผิดชอบให้แก่ผู้แทนแต่ละท่าน ทั้งนี้เพื่อให้การประชุมบังเกิดผลประโยชน์แก่ประเทศมากที่สุด

ในส่วนอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

(Convention on Biological Diversity ค.ศ. 1992) ที่ให้ประเทศต่าง ๆ ลงนามในการประชุมสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือ UNCED นี้ ได้มีการเตรียมการยกร่างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 โดยสหพันธ์เพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Natural and natural Resources : IUCN) ด้วยตระหนักถึงการสูญสิ้นอย่างรวดเร็วของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ในโลก ต่อมาในปี 2534 - 2535 ได้มีการเจรจาต่อรองจัดทำอนุสัญญาฯ นี้ อย่างเป็นทางการภายใต้การอำนวยการของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme : UNEP) ขึ้นมาหลายครั้ง ได้รับความเห็นชอบในการประชุมครั้งสุดท้ายที่ไนโรบี ในเดือนพฤษภาคม 2535 และจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nation Conference on Environment and Development : UNCED) ระหว่างวันที่ 3-14 มิถุนายน 2535 ได้มีการรับรองในแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในบทที่ 15 ได้เน้นถึงการกำหนดให้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on biological diversity) ขึ้น โดยทาง UNEP ได้ดำเนินการให้มีการลงนามรับรองในการประชุม UNCED ที่ผ่านมามีประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุมลงนามรับรองรวมทั้งสิ้น 157 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยซึ่งมีปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ลงนามเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2535

4.2 สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on biological diversity ค.ศ. 1992) ประกอบไปด้วยหลักการที่มาของอนุสัญญาฯ และข้อบทต่าง ๆ ทั้งหมด 42 มาตรา กับเอกสารต่อท้ายอีก 2 ฉบับ มี

สาระสำคัญโดยสรุปดังนี้คือ

4.2.1 หลักการ วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

4.2.1.1 หลักการ

หลักการสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity ค.ศ. 1992) ปรากฏตามอารัมภบท (Preamble) และข้อบทในมาตราที่ 3 พอสรุปเป็นหลักการสำคัญ ๆ ได้ว่า

- ความหลากหลายทางชีวภาพ มีคุณค่าอย่างสูงต่อสภาวะแวดล้อม พันธุกรรม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาและวิทยาศาสตร์
- เป็นหน้าที่ร่วมกันของมวลมนุษยชาติที่ต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่กำลังถูกคุกคามและสูญเสยลดลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการกระทำของมนุษย์ โดยตระหนักถึงการคงสภาพรักษาความหลากหลายทางชีวภาพให้คงอยู่ในสภาพถิ่นที่อยู่ (INSI-TU) ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญต่อสิทธิอธิปไตยเหนือทรัพยากรของรัฐ ตลอดจนวิถีชีวิต จารีต ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่ของความหลากหลายนั้นด้วยผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอภาคในสิ่งประดิษฐ์คิดค้นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการใช้ (uses) ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (sustainable use)
- การลงทุนเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีความคาดหวังโดยทั่วไปว่าจะได้รับประโยชน์ในทางสังคม เศรษฐกิจและสภาวะแวดล้อม

- การอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนคือหัวใจสำคัญในกิจกรรมด้านอาหาร ยา และเพื่อการเจริญเติบโตของประชากรโลก ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเข้าถึง (Access to) และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างทรัพยากรพันธุกรรมและเทคโนโลยี

- ภายใต้กฎบัตรของสหประชาชาติและหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐมีสิทธิอธิปไตยที่จะใช้สอยทรัพยากรทุกชนิดตามนโยบายสิ่งแวดล้อมและตามความรับผิดชอบเพื่อให้หลักประกันว่ากิจกรรมภายใต้ขอบเขตอำนาจของกฎหมาย การควบคุม ซึ่งต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่นหรือของพื้นที่ภายใต้ขอบเขตอำนาจตามกฎหมายของรัฐนั้น²

4.2.1.2 วัตถุประสงค์

4.2.1.2.1 การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

4.2.1.2.2 การใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.2.1.2.3 การแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม

4.2.1.2.4 เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงสิทธิทั้งหมดเหนือทรัพยากรนั้น ๆ ภายใต้การสนับสนุนเงินทุนอย่างเหมาะสม

---

²มาตรา 3 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ, ค.ศ. 1992.

4.2.2 ขอบเขตการอนุรักษ์ การใช้ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ภายใต้หลักการและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การใช้ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ปรากฏตามข้อบทมาตราที่ 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 19

ก. การอนุรักษ์

4.2.2.1 การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (INSI-TU) โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

- ก) จัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ข) จัดทำ, ในกรณีที่เหมาะสม, แนวทางสำหรับการเลือก, การจัดตั้ง และการจัดการพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษสำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- ค) จัดระเบียบหรือจัดการทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไม่ว่าอยู่ในหรือนอกพื้นที่คุ้มครอง เพื่อเป็นหลักประกันในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- ง) ส่งเสริมการคุ้มครองระบบนิเวศ, ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและธำรงรักษาประชากรของชนิดพันธุ์ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ
- จ) ส่งเสริมการพัฒนาที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืนในพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่คุ้มครอง เพื่อให้การคุ้มครองแก่พื้นที่นั้นต่อไป

- จ) พันธุ์และถนอมรักษาระบบนิเวศ
 เสื่อมโทรมและส่งเสริมการบำรุงชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามใกล้จะสูญพันธุ์ โดยการ
 วางแผนและดำเนินการตามแผนหรือกลยุทธ์การจัดการอื่น ๆ
- ข) จัดตั้งหรือธำรงรักษาวิธีการที่จะจัด
 ระเบียบ, จัดการหรือควบคุมความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์และการ
 ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่ง
 มีแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อันมีผลต่อการอนุรักษ์และ
 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะ
 เกิดอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ด้วย
- ค) ป้องกันการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น,
 ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ซึ่งคุกคามระบบนิเวศ, ถิ่นที่อยู่อาศัย หรือชนิด
 พันธุ์อื่น
- ง) พยายามอย่างสุดความสามารถที่จะ
 จัดวางเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ โดยสอดคล้องระหว่างการใช้
 ประโยชน์ในปัจจุบันกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้
 ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- ฉ) ภายใต้อำนาจบังคับแห่งชาติ, ให้
 ความเคารพ, ส่งเสริมรักษาและดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ประดิษฐ์กรรม และการถือ
 ปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่น ซึ่งได้ปรากฏเป็นรูปธรรมตามประเพณีใน
 ชีวิตประจำวันซึ่งเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลาย
 ทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและส่งเสริมการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้นด้วย
 ได้รับความเห็นชอบและการเข้าร่วมของผู้ทรงภูมิปัญญา, เจ้าของประดิษฐ์กรรม
 และผู้ถือปฏิบัตินั้น ๆ และสนับสนุนการแบ่งปันอย่างเท่าเทียมซึ่งผลประโยชน์อัน
 เกิดจากการใช้ประโยชน์ภูมิปัญญา, ประดิษฐ์กรรมและการถือปฏิบัตินั้น ๆ

ฉ) จัดทำหรือธำรงรักษากฎข้อบังคับที่
จำเป็นและหรือข้อกำหนดระเบียบบังคับต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองชนิดพันธุ์และ
ประชากรที่ถูกคุกคาม

ณ) ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่ามีผลเสียหาย
ที่สำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพตามการดำเนินงานตามมาตราที่ 7,
ควบคุมหรือจัดการกระบวนการและกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จ) ร่วมมือในการจัดหาความสนับสนุน
ทางการเงินและอื่น ๆ สำหรับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ดังได้
กล่าวในย่อหน้าย่อยที่ ก) ถึง ฉ) ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ประเทศกำลัง
พัฒนา

4.2.2.2 การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยธรรมชาติ
(EXSI-TU) มีแนวทางที่สำคัญคือ

ก) ยอมรับนามาตรการสำหรับอนุรักษ์
องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติมา
ใช้โดยเฉพาะประเทศซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดขององค์ประกอบนั้น

ข) จัดตั้งและธำรงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกในการอนุรักษ์และการวิจัยนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเกี่ยวกับพืช สัตว์
และจุลินทรีย์ โดยเฉพาะในประเทศซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดทรัพยากรพันธุกรรม

ค) ยอมรับนามาตรการสำหรับบำรุง
และฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และมาตรการสำหรับนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัย
ตามธรรมชาติเดิมของชนิดพันธุ์นั้น ๆ มาใช้ภายใต้สภาพที่เหมาะสม

ง) จัดระเบียบและจัดการเกี่ยวกับการ
รวบรวมสะสมทรัพยากรชีวภาพจากถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ เพื่อจุดมุ่งหมาย
ในการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยไม่คุกคามระบบนิเวศ และเพื่อ
จุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ประชากรของชนิดพันธุ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

ยกเว้นในกรณีที่มีความต้องการมาตรการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ แบบชั่วคราวเป็นพิเศษภายใต้ย่อหน้าย่อย ค) ข้างต้นและ

จ) ร่วมมือในการให้ความสนับสนุนทางการเงินและอื่น ๆ เพื่อการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติดังกล่าวในย่อหน้าย่อย ก) ถึง ง) และในการจัดตั้งและธำรงรักษาสถานอำนวยความสะดวกในการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติในประเทศกำลังพัฒนา

ข. การใช้

4.2.2.3 การใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพต้องเป็นไปอย่างยั่งยืน มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเหมาะสม กล่าวคือ

ก) ประสานการพิจารณาการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพเข้ากับการตัดสินใจระดับชาติ

ข) ยอมรับนามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรชีวภาพมาใช้ เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบเสียหายที่มีต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

ค) คุ้มครองและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามประเพณีนิยมทั่วไป โดยสอดคล้องกับการถือปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเหมาะสมตามเงื่อนไขที่จำเป็นในการอนุรักษ์หรือการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ง) สนับสนุนประชากรท้องถิ่นในการจัดหาและดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขในพื้นที่เสื่อมโทรม ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลายจนลดน้อยลง

จ) สนับสนุนความร่วมมือระหว่าง
หน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชน ในการพัฒนาวิธีการเพื่อการใช้ประโยชน์
ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.2.2.4 ให้นำเอามาตรการที่เหมาะสมทางด้าน
เศรษฐกิจและสังคมมาใช้ เพื่อเป็นแรงจูงใจเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์
จากองค์ประกอบความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.2.2.5 สนับสนุนการวิจัยและการฝึกอบรม โดย

ก) จัดวางและธำรงรักษาโปรแกรม
เพื่อการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และทางวิชาการ และการฝึกอบรมไว้ในมาตรการ
เพื่อการจำแนกแจกแจงและระบุ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลาก
หลายทางชีวภาพและองค์ประกอบอย่างยั่งยืน และให้ความสนับสนุนแก่การศึกษา
และการวิจัยนั้น ๆ สำหรับความต้องการโดยเฉพาะของประเทศกำลังพัฒนา

ข) ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่อุทิศ
ให้แก่การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาให้สอดคล้องกับมติของสมัชชาภาคี ซึ่ง
ดำเนินสืบเนื่องจากข้อเสนอแนะขององค์กรสาขา เพื่อให้คำปรึกษาทาง
วิทยาศาสตร์ วิชาการและเทคโนโลยี

ค) เพื่อดำเนินการสืบเนื่องตามข้อ
กำหนดของมาตราที่ 16, 18 และ 20 ส่งเสริมและร่วมมือในการใช้ความ
ก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในการพัฒนา
วิธีการเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.2.2.6 ำให้มีการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม

(Access to Genetic Resources) ำนี้โดย

ก) โดยตระหนักถึงสิทธิอธิปไตยของรัฐ

เหนือทรัพยากรธรรมชาติของตนอำนาจอำนาจในการพิจารณา กำหนดการเข้าถึง ทรัพยากรพันธุกรรมขึ้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติและอยู่ภายใต้กฎระเบียบของชาติ นั้น ๆ

ข) แต่ละภาคีจักต้องพยายามอย่างสุด ความสามารถในการสร้างเงื่อนไขเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ภาคีอื่น ๆ ในการ เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม และไม่ใช้ข้อกำหนด ซึ่งขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ

ค) ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฯ ทรัพยากรพันธุกรรมซึ่งถูกจัดหำให้โดยภาคี ดังได้อ้างถึงในมาตรา 16 และ 19 เป็นเฉพาะทรัพยากรซึ่งถูกจัดหำให้โดยภาคี ซึ่งเป็นประเทศถิ่น กำเนิดของทรัพยากรนั้น หรือโดยภาคีซึ่งได้รับทรัพยากรพันธุกรรมนั้นมาโดย สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ นี้

ง) การเข้าถึง ำนครณิที่ได้รับอนุญาต จักต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการตกลงร่วมกันและอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของมาตรา 16

จ) การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมจัก ต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงให้ความเห็นชอบซึ่งได้แจ้งล่วงหน้าของภาคีซึ่งให้ทรัพยากร นั้น นอกเสียจากำนครณิที่ภาคีนั้นพิจารณาเป็นประการอื่น

ฉ) แต่ละภาคี จักต้องพยายามอย่างสุด ความสามารถที่จะจัดหำและดำเนินการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งใช้ทรัพยากร พันธุกรรม ที่ภาคีอื่น ๆ จัดหำให้ โดยการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ หากเป็นไปได้ ทำการวิจัยภายในภาคีนั้น ๆ

ช) แต่ละภาคีจักต้องดำเนินมาตรการ ทางกฎหมาย, การบริหาร หรือนโยบาย เท่าที่ เหมาะสมและโดยสอดคล้องกับ

มาตราที่ 16 และ 19 และในกรณีที่เป็น โดยผ่านกลไกการเงินซึ่งกำหนด โดยมาตราที่ 20 และ 21 ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหมายเพื่อแบ่งปันในวิถีทางที่ยุติธรรม และเท่าเทียมซึ่งผลของการวิจัย และการพัฒนาและซึ่งผลประโยชน์ที่ได้จากการ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมทางการพาณิชย์และอื่น ๆ กับภาคที่ได้ให้ ทรัพยากรนั้น การแบ่งปันนั้น ๆ จำต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการตกลงร่วมกัน

4.2.2.7 ให้มีการเข้าถึงและการถ่ายทอด

เทคโนโลยี (Access to and Transfer of Technology) ทั้งนี้โดย

ก) แต่ละภาคโดยตระหนักว่าเทคโนโลยี

หมายรวมถึงเทคโนโลยีชีวภาพและทั้งการเข้าถึง และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ระหว่างภาคเป็นสิ่งจำเป็นขาดเสียมิได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ นี้ ตาเนินการภายใต้ข้อกำหนดของมาตรานี้เพื่อจัดหาให้และ/หรืออำนวยความสะดวกแก่การเข้าถึงเพื่อและถ่ายทอดไปยังภาคอื่น ๆ ซึ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง กับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน หรือ เทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม และไม่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม

ข) การเข้าถึงและการถ่ายทอด

เทคโนโลยีที่อ้างถึงในย่อหน้าที่ 1 ข้างต้น ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาจำต้องถูก จัดหาให้ และอำนวยความสะดวกภายใต้เงื่อนไขที่ยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับที่สุด หมายรวมถึงภายใต้เงื่อนไขแบบผ่อนปรนหรือแบบสิทธิพิเศษ ในกรณีที่ได้ตกลง ร่วมกันและในกรณีที่เป็น โดยสอดคล้องกับกลไกทางการเงินซึ่งกำหนดโดย มาตราที่ 20 และ 21 สำหรับกรณีที่เทคโนโลยีอยู่ภายใต้การคุ้มครองของ สิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ การเข้าถึงและการถ่ายตานั้นจำต้อง ถูกจัดให้อยู่ภายใต้เงื่อนไข ซึ่งเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิ ทรัพย์สินทางปัญญาอย่างพอเพียงและอย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ใช้ย่อหน้านี้ จำต้องสอดคล้องกับย่อหน้าที่ 3, 4 และ 5 ข้างล่างนี้

ค) แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการทางกฎหมาย ด้านการบริหาร หรือนโยบายเท่าที่เหมาะสม ด้วยความมุ่งหมายว่าภาคี โดยเฉพาะซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่จัดหาให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้ รับการจำกัดให้เข้าถึงและรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งใช้ประโยชน์ทรัพยากร เหล่านั้น ภายใต้เงื่อนไขที่ได้รับการตกลงร่วมกัน ทั้งนี้หมายถึงรวมถึงเทคโนโลยี ซึ่งถูกคุ้มครองโดยสิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ในกรณีที่เป็น โดยข้อกำหนดของมาตราที่ 20 และ 21 และโดยสอดคล้องกับกฎหมายนานาชาติและสอดคล้องกับย่อหน้าที่ 4 และ 5 ข้างล่างนี้

ง) แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการทางกฎหมาย การบริหาร หรือนโยบายเท่าที่เหมาะสม ด้วยจุดมุ่งหมายว่าภาค เอกชนจักต้องอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่การพัฒนา ร่วมกันและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งอ้างถึงในย่อหน้าที่ 1 ข้างต้น เพื่อผลประโยชน์สำหรับทั้ง สถาบันภาครัฐและภาคเอกชน และในการนี้จักต้องปฏิบัติตามพันธกรณี ซึ่งรวมอยู่ในย่อหน้าที่ ก) ข) และ ค) ข้างต้น

จ) ภาคี โดยตระหนักว่าสิทธิบัตรและ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ อาจมีอิทธิพลต่อการดำเนินการตามอนุสัญญานี้ จัก ต้องให้ความร่วมมือในการนี้ภายใต้กฎระเบียบแห่งชาติและกฎหมายระหว่าง ประเทศ เพื่อที่จะเป็นหลักประกันสิทธิอื่น ๆ ได้รับการสนับสนุนและไม่ขัดแย้งต่อ วัตถุประสงค์ของอนุสัญญา

4.2.2.8 ความร่วมมือในเทคโนโลยีชีวภาพและ การจัดสรรผลประโยชน์ โดยมีแนวทางที่สำคัญคือ

ก) แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการทางกฎหมาย การบริหาร หรือนโยบายเท่าที่เหมาะสมอันที่จะทำให้ภาคี เข้ามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในกิจกรรมการวิจัยทางเทคโนโลยีชีวภาพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาซึ่งได้จัดทำให้ทรัพยากรพันธูกรรมสำหรับการวิจัยนั้น และหากเป็นไปได้ทำการวิจัยภายในภาคนั้น ๆ

ข) แต่ละภาคี จักต้องดำเนินมาตรการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติทั้งปวงเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ภาคี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาได้เข้าถึงตามลำดับก่อนหลัง ซึ่งผลลัพธ์และผลประโยชน์ที่ได้จากเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งใช้ทรัพยากรชีวภาพที่ภาคีเหล่านั้นได้จัดทำที่ ทั้งนี้บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค การเข้าถึงนั้น ๆ จักต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขข้อตกลงร่วมกัน

ค) ภาคีจักต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีพิธีสารและรูปแบบของพิธีสาร โดยจัดวางระเบียบ วิธีการ ซึ่งรวมทั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตกลงให้ความเห็นชอบซึ่งได้แจ้งล่วงหน้าในเรื่องเกี่ยวกับการถ่ายทอดอย่างปลอดภัย การดูแลและการใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีชีวภาพ อันอาจมีผลเสียหายต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยิ่ง

ง) แต่ละภาคีจักต้องดำเนินการโดยตรงหรือโดยมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ทางด้านกฎหมายหรือทางด้านธรรมชาติ ดำเนินงานภายใต้อำนาจความรับผิดชอบ ซึ่งเกี่ยวกับจัดทำให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงทางพันธุกรรม (ค) ข้างต้น จัดทำให้ได้มีข้อมูลซึ่งพอหาได้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และกฎระเบียบความปลอดภัย ซึ่งประเทศภาคีเป็นผู้กำหนดเพื่อการควบคุมดูแลสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ เช่นเดียวกับจัดทำให้ข้อมูลที่สามารถหาได้เกี่ยวกับผลกระทบเสียหายที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะชนิดซึ่งเป็นที่ยังขาดการวิจัยซึ่งสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ จะถูกนำเข้า

4.2.3 ความช่วยเหลือทางเทคนิค วิทยาศาสตร์ และ การเงิน

เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่เหลืออยู่ในป่าเขตร้อนซึ่งเหลืออยู่ในอัตราร้อยละ 7 ของที่มีอยู่ในโลกแล้วแต่อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายด้านการเงิน เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 นี้ ได้สร้างกฎเกณฑ์ความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้ว กล่าวคือ

4.2.3.1 ในด้านความร่วมมือช่วยเหลือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์มีแนวทางดังนี้ คือ

ก) ภาครัฐต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างนานาชาติทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ ในสาขาการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพ ในกรณีที่มีความจำเป็น โดยผ่านสถาบันระดับนานาชาติ และ ระดับชาติที่เหมาะสม

ข) แต่ละภาครัฐต้องส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์กับภาคีอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ในการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ นอกเหนือจากสิ่งอื่นแล้ว โดยผ่านการจัดทำและการดำเนินการตามนโยบายแห่งชาติ ในการส่งเสริมความร่วมมือควรให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่การพัฒนาและการเสริมสร้างสมรรถนะของชาติ โดยวิถีทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเสริมสร้างในระดับสถาบันองค์การ

ค) สมัชชาภาคี ในการประชุมครั้งแรกจักต้องกำหนดว่าจะจัดตั้งกลไกสำนักงานและเปลี่ยนข่าวสารและเทคนิคอย่างไร เพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่ความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์

ง) ภาครัฐจัดตั้งโดยสอดคล้องกฎหมายและนโยบายของชาติสนับสนุนและจัดทำวิธีการสำหรับความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งเทคโนโลยีพื้นฐานและเทคโนโลยีตามขนบธรรมเนียมประเพณีนิยม ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ นี้ สำหรับความมุ่งหมายประการนี้ ภาครัฐจัดตั้งส่งเสริมความร่วมมือในการฝึกอบรมบุคคลากรและในการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญด้วย

จ) ภาครัฐ จัดตั้ง ภายใต้วัดความตกลงร่วมกัน ส่งเสริมการจัดตั้งโปรแกรมการวิจัยร่วมและการดำเนินกิจการในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ นี้

4.2.3.2 ด้านการเงินมีแนวทางให้มีการสนับสนุน

ช่วยเหลือ คือ

ก) แต่ละภาคีดำเนินการเพื่อให้โดยสอดคล้องกับสมรรถภาพของตน ความสนับสนุนทางการเงินและแรงจูงใจ สำหรับกิจกรรมในชาติ ซึ่งมีเจตนาที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับแผนการลำดับความสำคัญและโปรแกรมของชาตินั้น ๆ

ข) แต่ละภาคีดำเนินการเพื่อให้ สอดคล้องกับสมรรถภาพของตน ความสนับสนุนทางการเงิน และแรงจูงใจสำหรับกิจกรรมในชาติ ซึ่งมีเจตนาที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ นี้ ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับแผนการ ลำดับความสำคัญและโปรแกรมของชาตินั้น ๆ

ค) ภาครัฐประเทศที่พัฒนาแล้วจักจัดหาทรัพยากรการเงิน ทั้งที่ใหม่และเพิ่มเติมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาครัฐที่กำลังพัฒนาได้ชำระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นครบเต็มจำนวนตามที่ตกลงไว้ เพื่อการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามพันธะกรณีของอนุสัญญาฯ นี้ และเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ได้ตกลงกันระหว่างภาครัฐที่กำลัง

พัฒนากับสถาบันตามที่ได้อ้างถึงในมาตราที่ 21 ทั้งนี้ โดยสอดคล้องกับนโยบาย
กลยุทธ์ลำดับความสำคัญของโปรแกรมและกฎเกณฑ์ความเหมาะสม และรายการ
ระบุค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสมัชชาภาคีได้จัดทำขึ้น ภาคีอื่น ๆ รวมทั้งประเทศซึ่ง
ได้ผ่านเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจการตลาด อาจสมัครใจรับภาระ
ตามพันธกรณีของภาคีประเทศพัฒนาแล้ว ตามความมุ่งหมายของมาตรานี้
สมัชชาภาคีจักจัดทำรายการนามภาคีประเทศพัฒนาแล้ว และภาคีอื่นซึ่งสมัครใจ
รับภาระตามพันธกรณีของภาคีประเทศพัฒนาแล้ว ในการประชุมครั้งแรกสมัชชา
ภาคีจักพิจารณาทบทวนเป็นระยะและหากจำเป็นจักแก้ไขรายการนั้น การบริจาค
จากประเทศอื่นบนพื้นฐานแห่งความสมัครใจจะได้รับการส่งเสริมด้วย การดำเนินการ
ตามพันธะสัญญาจักต้องคำนึงถึงความต้องการเกี่ยวกับกองทุนที่พอเพียง
คาดหวังได้ และหมุนเวียนทันเวลา และความสำคัญของการแบ่งปันรับภาระ
ระหว่างภาคี ซึ่งเป็นผู้บริจาคตั้งระบุนามในรายการ

ง) ภาคีประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา

อาจให้และจักใช้ให้เป็นประโยชน์ในทรัพยากรการเงิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการ
ดำเนินการตามอนุสัญญาฯ นี้ โดยผ่านช่องทางแบบทวีภาคี ภูมิภาคหรือพหุภาคี
อื่น ๆ ด้วย

จ) ขอบเขตที่ภาคีประเทศกำลังพัฒนาจะ

ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพตามพันธะสัญญาภายใต้อนุสัญญาฯ นี้จะขึ้นอยู่กับ
ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพของภาคีประเทศพัฒนาแล้วตามพันธะสัญญาฯ ของ
ตนภายใต้อนุสัญญาฯ นี้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการเงินและการถ่ายทอด
เทคโนโลยี และจะคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความจริงที่ว่าการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
และสังคม และการกำจัดความยากจนเป็นความสำคัญอันดับแรกและเหนืออื่นใด
สำหรับภาคีประเทศกำลังพัฒนา

ฉ) ภาคีจักต้องคำนึงอย่างเต็มที่ถึงความ

ต้องการโดยเฉพาะเจาะจงและสถานการณ์พิเศษของประเทศที่พัฒนาแล้วหลัง ใน
การดำเนินการกิจกรรมของประเทศนั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและการถ่าย

ข) ภาศึจักพิจารณาสถานภาคพิเศษอันเป็นผลจากการที่ความหลากหลายทางชีวภาพมีความเป็นอิสระทั้งในด้านการกระจายตัวและทำเลที่ตั้งซึ่งเกิดในภาคีประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะรัฐที่เป็นเกาะเล็ก ๆ

4.2.3.3 กลไกการใช้จ่ายเงินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ นี้ ำให้มีมาตรการและกลไก ดังนี้ คือ

ก) จักต้องมีกลไกสำหรับข้อกำหนดของทรัพยากรการเงินแก่ภาคีประเทศกำลังพัฒนา ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฯ นี้ บนพื้นฐานของการให้เปล่าหรือให้แบบผ่อนปรน ซึ่งสิ่งที่จะเป็นดังบรรยายในมาตรานี้กลไกจักมีบทบาทหน้าที่ภายใต้ขอบเขตอำนาจและแนะนำของสมัชชาภาคีและจักมีภาระที่ต้องชี้แจงการดำเนินงานต่อสมัชชาภาคี ทั้งนี้ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฯ นี้ การดำเนินการของกลไกจักกระทำโดยสถาบัน ดังที่สมัชชาได้มีมติแต่งตั้งในการประชุมครั้งแรก ตามความมุ่งหมายของอนุสัญญาฯ นี้สมัชชาภาคีจักกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ ลำดับความสำคัญของโปรแกรม และกฎเกณฑ์สำหรับความเหมาะสมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรนั้น ในการบริจาดควรพิจารณาถึงความต้องการในเรื่องความคาดหวังได้ความพอเพียงและการหมุนเวียนทันเวลาของเงินทุนตั้งได้อย่างถึงในมาตราที่ 20 ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับปริมาณทรัพยากรที่ต้องการ ซึ่งสมัชชาภาคีจะกำหนดเป็นระยะและความสำคัญของการแบ่งปันบริการระหว่างประเทศผู้บริจาค ดังระบุนามในรายการที่อ้างถึงในมาตราที่ 20 ย่อหน้าที่ 2 การบริจาดโดยสมัครใจอาจกระทำได้ โดยภาคีประเทศพัฒนาแล้ว และโดยประเทศอื่นและแหล่งอื่น กลไกจักดำเนินการภายในระบบการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยและโปร่งใส

ข) สืบเนื่องจากวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ สมัชชาภาคีจักต้องกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ลำดับความสำคัญของโปรแกรม เช่น

เกี่ยวกับกฎเกณฑ์โดยละเอียดและแนวทางสำหรับความเหมาะสมในการเข้าถึง และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการเงินรวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณค่าการใช้ประโยชน์นั้น ด้วยความสม่ำเสมอสมาชิกภาคีจึงต้องตัดสินใจในการจัดการให้มีผลการดำเนินงานในย่อหน้าที่ 1 ข้างต้นหลังจากได้มีการปรึกษาหารือกับสถาบันซึ่งได้รับมอบหมายในการดำเนินกลไกทางการเงินแล้ว

ค) สมาชิกภาคีจึงต้องพิจารณาบทวน ประสิทธิภาพของกลไกที่ได้จัดตั้งขึ้นภายในมาตรานี้ ซึ่งรวมถึงกฎเกณฑ์และแนวทางดังได้อ้างถึงในย่อหน้าที่ 2 ข้างต้น ภายในระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี หลังจากอนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้ และต่อจากนั้นด้วยความสม่ำเสมอ บนพื้นฐานของการพิจารณาบทวนนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างเหมาะสมเพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพของกลไกหากจำเป็น

ง) ภาคีจึงต้องพิจารณาเสริมสร้างระบบการเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนให้ทรัพยากรการเงินสำหรับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

4.2.4 การตั้งข้อสงวน และการระงับข้อพิพาท

อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 มีผลใช้บังคับภายใน 90 วันหลังจากที่มีประเทศต่าง ๆ ได้ให้สัตยาบัน (Ratification) ครบ 30 ประเทศ³

สำหรับการตั้งข้อสงวนนั้นในอนุสัญญานี้ไม่เปิดโอกาสให้ประเทศที่ให้สัตยาบันรับรอง (Ratification) ตั้งข้อสงวน (Reservations) ได้เลย⁴

³มาตรา 36 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992.

⁴มาตรา 37 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992.

ส่วนการระงับข้อพิพาท (Settlement of Disputes)

มีขั้นตอนวิธีการดังนี้ คือ

1. ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างภาคีเกี่ยวกับการตีความหมายและการนำอนุสัญญาฯ นี้ไปใช้ภาคีที่เกี่ยวข้องจึงต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหามาโดยการเจรจาต่อรอง
2. หากภาคีที่เกี่ยวข้องไม่สามารถตกลงกันได้โดยการเจรจาต่อรองภาคีนั้น อาจร่วมกันหาความช่วยเหลือจากหรือเรียกร้องให้มีการไกล่เกลี่ยจากบุคคลที่สาม
3. เมื่อให้สัตยาบัน, ยอมรับ, เห็นชอบ หรือเข้าร่วมกันอนุสัญญาฯ นี้หรือในเวลาใดภายหลังจากนั้นรัฐหนึ่ง ๆ หรือองค์การประสานทางเศรษฐกิจในภูมิภาค อาจแถลงการณ์เป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ดูแลรักษาเกี่ยวกับความขัดแย้งที่มีได้รับการแก้ไข โดยสอดคล้องกับย่อหน้าที่ 1 หรือย่อหน้าที่ 2 ข้างต้น ว่ายอมรับรูปแบบการยุติข้อขัดแย้งประการใดประการหนึ่งหรือทั้งสองประการดังต่อไปนี้ อันเป็นการบังคับบังคับ
  - ก) การตัดสินชี้ขาด โดยวิธีอนุญาโตตุลาการซึ่งมีวิธีการพิจารณาที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 1 ของภาคผนวกที่ 2
  - ข) เสนอข้อขัดแย้งต่อศาลโลกให้ตัดสิน
4. หากภาคีที่มีความขัดแย้งไม่สามารถระงับข้อขัดแย้งโดยสอดคล้องกับย่อหน้าที่ 3 ข้างต้น ยอมรับวิธีการเดียวกันหรือวิธีการใด ๆ ภาคีนั้นจึงต้อง เสนอข้อขัดแย้งต่อคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้ตัดสินโดยสอดคล้องกับส่วนที่ 2 ภาคผนวกที่ 2 เว้นเสียแต่ว่าภาคีนั้นจะตกลงเป็นประการอื่น

5. ข้อกำหนดของมาตรานี้จักนำไปใช้กับพิธีสารใด ๆ ก็
ได้ ยกเว้นแต่ว่าได้กำหนดไว้ในพิธีสารที่เกี่ยวข้องแล้ว

4.3 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพกับประเทศไทย

4.3.1 การเข้าร่วมของประเทศไทย

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity ค.ศ. 1992) เป็นหนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศสองฉบับคือ อนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change ค.ศ. 1992) ที่เป็นส่วนหนึ่งของ Agenda 21 ในการประชุมสิ่งแวดล้อมโลก หรือ Earth Summit หรือ UNCED (United Nations Conference on Environment and Development) ซึ่งเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมประชุม UNCED ลงนามรับรองในช่วงการประชุม UNCED ที่นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ระหว่างวันที่ 3-14 มิถุนายน 2535

ในการประชุมดังกล่าวประเทศไทยได้เข้าร่วมด้วยภาคใต้ การนำของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ในฐานะหัวหน้าคณะผู้แทนไทยที่เข้าร่วมประชุม สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ค.ศ. 1992 ทั้งสองฉบับนี้ประเทศไทยได้ลงนามเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2535 ร่วมกับประเทศอื่นอีกรวมทั้งสิ้น 15 ประเทศ โดยมีปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในฐานะผู้แทนประเทศไทยเป็นผู้ลงนาม

ต่อมาภายหลังจากการประชุม UNCED รัฐบาลไทยภายใต้
การนำของ ฯพณฯ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
ขึ้นมาคณะหนึ่งภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (คณะกรรมการตาม
พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535) มีอำนาจหน้าที่
รับผิดชอบกำกับและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อผูกพันและ
พันธกรณีต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพที่
ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม ฯลฯ ปรากฏตามคำสั่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่ง
ชาติ ที่ 14/2536 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย
ทางชีวภาพ ลงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2536 โดยนายชวน หลีกภัย
ในฐานะประธานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รายละเอียดโปรดดูใน
ภาคผนวก จ.

คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งมี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานอนุกรรมการ เลขานุการสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รองประธานอนุกรรมการผู้ตรวจราชการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รองประธานอนุกรรมการและคณะอนุกรรมการอื่น ๆ อีกโดยมี รองเลขานุการ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็น อนุกรรมการและเลขานุการ นับตั้งแต่แต่งตั้งคณะอนุกรรมการชุดนี้ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2536 เป็นต้นมา คณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้ ได้จัดประชุมเพื่อพิจารณา ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง การประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2536 ครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2536

ผลสรุปการประชุมล่าสุดเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ของ คณะอนุกรรมการฯ ต่อกรณีการเข้าร่วมของประเทศไทยในการให้สัตยาบัน (Ratification) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 มีความเห็นแบ่งออกเป็น 4 แนวทางที่แตกต่างกัน คือ

- 1) เห็นด้วยต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญา
- 2) ไม่เสนอความเห็นต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ
- 3) เห็นด้วยแต่ควรชลอไว้ก่อน จนกว่าประเทศไทยจะพร้อมใน เรื่องการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แล้ว จึงให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ
- 4) ไม่เห็นด้วยต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ

รายละเอียดการพิจารณาข้อดีข้อเสีย หากให้สัตยาบันในอนุสัญญาฯ ของประเทศไทยจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

4.3.2 การพิจารณาข้อดีข้อเสียกับการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่า ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

ก. การพิจารณา

การให้สัตยาบัน (Ratification) ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity ค.ศ. 1992) ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญและนัยยะทางกฎหมายที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขนโยบายระดับชาติมากมายเรื่อง ทั้งนี้เพราะการเข้าเป็นภาคีหรือให้สัตยาบันในกฎหมายระหว่างประเทศฉบับใด ๆ นั้น ในทางทฤษฎีก็คือการที่รัฐ (State) หรือประเทศหนึ่ง ๆ ที่เข้าเป็นภาคียอมหลอมอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ของชาติ หรือรัฐลง ทั้งนี้ก็เพื่อให้เห็นผลประโยชน์ร่วมกันของสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสภาวะแวดล้อมที่ถือว่าเป็นปัญหาร่วมของชุมชนโลกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องในทฤษฎีที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

ประเด็นปัญหาจึงอยู่ที่ว่านัยยะสำคัญของตัวกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่านี้ในทางความเป็นจริงแล้วมีความเป็นกลางในทางผลประโยชน์ของสังคมโลกโดยแท้จริงหรือไม่ นั่นก็คือขึ้นอยู่กับตัวกฎหมายระหว่างประเทศนั้นเอง

ประเด็นสำคัญอีกด้านหนึ่งอยู่ที่ว่า รัฐ (State) ที่จะเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบัน (Ratification) ในกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวคืออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 นั้น มีกระบวนการหรือวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นต่อข้อดีข้อเสียที่รัฐ (State) นั้น ๆ จะได้รับอย่างไร ฉะนั้นการที่ได้มาซึ่งความคิดเห็นข้อดีข้อเสียของรัฐ

(Organization) กระบวนการหรือวิธีการ (Procedure) และการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (Public Participation) ของแต่ละประเทศ ซึ่งในกรณีของประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทั้ง 3 ประการ ดังนี้คือ

4.3.2.1 องค์การ (Organization) ในการตัดสินใจ เนื่องจากการลดทอนอำนาจอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ของประเทศ โดยหลอมอำนาจของตนเองในการเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบันรับรอง (Ratification) ในกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) ดังกรณี อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 เป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศจึงบัญญัติให้การทำสนธิสัญญาผูกพันกับประเทศต้องผ่านการรับรองจากรัฐสภาดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ฉบับที่บังคับใช้ในปัจจุบัน มาตรา 178 โดยบัญญัติเอาไว้ว่า

มาตรา 178 "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา"

ในทางปฏิบัติการจะนำเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบนั้นก็ต้องมาจากฝ่ายบริหาร ซึ่งกรณีการพิจารณาอนุสัญญากว่ามาแล้ว ในหัวข้อ 4.3.1 ซึ่งรัฐบาลโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้แต่งตั้งอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ตามคำสั่งที่ 14/2536 ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 2536 โดยให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็น

ประธาน และให้รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดย เฉพาะฝ่ายทรัพยากรชีวภาพ กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพิจารณา ของคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้เป็นอย่างสูง

หากพิจารณาถึงองค์ประกอบของ

คณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้จำนวนรวมทั้งหมด 26 ท่าน จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ก็ล้วน แล้วแต่มาจากภาคราชการมากถึง 18 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นบุคคลภายนอก เพียง 8 ท่านรวมทั้งสิ้น 26 ท่าน เป็นองค์คณะทำการพิจารณา ซึ่งจะต้องนำผล การพิจารณาเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความ เห็นชอบเพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นองค์การสูงสุดในการตัดสินใจ ของฝ่ายบริหารเพื่อดำเนินการเสนอให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ⁵ ก่อนที่กระทรวง การต่างประเทศจะดำเนินการตามพิธีการเข้าเป็นภาคีหรือให้สัตยาบัน (Ratification) ต่อไป

ประเด็นสำคัญที่จะกล่าว ณ ที่นี้คือแม้ว่าองค์กร านการพิจารณาสูงสุดจะอยู่ที่รัฐสภาพ (ฝ่ายนิติบัญญัติ) ก็ดี หรือคณะรัฐมนตรี ใน ฐานะฝ่ายบริหารก็ดี ซึ่งดูเหมือนว่าน่าจะมีการรอบคอบที่อยู่แล้ว แต่หากจะ พิจารณาในแง่ข้อเท็จจริงในการบริหารราชการไทย การตัดสินใจในทาง นโยบาย ส่วนใหญ่จะอาศัยข้อเสนอแนะตามข้าราชการประจำ ซึ่งอยู่ในรูป คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ฝ่ายปฏิบัติ กรณีการพิจารณาการเข้าเป็น

⁵กรณีเสนอแนะประเทศไทยเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบัน (Ratifi- cation) ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992.

ภาคีหรือให้สัตยาบัน (Ratification) ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 นี้ ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ตามที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2536 จึงมีนัยยะสำคัญมากในการตัดสินใจในระดับนโยบายต่อไป

4.3.2.2 กระบวนการพิจารณาประเด็นพิจารณาและผลการพิจารณา

คณะกรรมการฯ มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามพันธกรณีในอนุสัญญาฯ และพิจารณาให้ข้อเสนอแนะการจัดทำนโยบาย ตลอดจนแผนปฏิบัติการระดับชาติ เพื่อคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่กำกับการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ประเทศ เพื่อดำเนินการตามอนุสัญญาฯ ซึ่งได้มีการประชุมขึ้น 5 ครั้ง ดังนี้คือ

- ครั้งที่ 1/2536 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2536 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ครั้งที่ 2/2536 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2536 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ครั้งที่ 3/2536 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2536 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ครั้งที่ 4/2536 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2536 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ครั้งที่ 5/2536 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

- ประชุมทางวิชาการ เรื่องอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2536 เวลา 8.30-17.00 น. ณ โรงแรมเซ็นทรัล พลาซ่า

ในการพิจารณาคณะอนุกรรมการฯ ได้กำหนดประเด็นพิจารณาเป็น 6 ประเด็น และมอบหมายให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องเป็นผู้พิจารณา ดังนี้คือ

- ทรัพยากรพันธุกรรม (มาตรา 15) นายระพี สาคริก
นายวิสุทธิ์ ใบไม้
กรมวิชาการเกษตร
- เทคโนโลยีชีวภาพ (มาตรา 19) ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดย
ชีวินทรีย์แห่งชาติ
ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยี
แห่งชาติ
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
- การเงิน (มาตรา 20-21) นายศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์
และอนุกรรมการอื่น ๆ ที่สนใจ
- การถ่ายทอดเทคโนโลยี (มาตรา 16) อนุกรรมการทุก ๆ ท่าน

- การอนุรักษ์ในและนอกถิ่นที่อยู่อาศัย
ตามธรรมชาติและมาตรการอื่น ๆ
(มาตรา 6-14 และ 17-18)
  - กฎหมาย (ทุกมาตรา)
- นายเต็ม สมิตินันท์
นายอุทิศ กุญอินทร์
นายทวีศักดิ์ ปิยกาญจน์
กรมป่าไม้
กรมประมง
กรมพัฒนาที่ดิน
สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา -
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและ
พรรณพืชแห่งประเทศไทย
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
กรมองค์การระหว่างประเทศ
ศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม

วิธีพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ เป็นไป
อย่างรวบรัดสืบสนลักรุ่นในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับว่าฝ่ายอนุกรรมการและเลขานุการ
คณะอนุกรรมการฯ จากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะฝ่าย
ทรัพยากรชีวภาพ กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
(เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ) ต้องการให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบ
ในเรื่องอะไร แม้ว่าคณะอนุกรรมการฯ จะได้แต่งตั้งคณะทำงาน และมอบหมาย
ให้กรรมการไปพิจารณาตามประเด็นรายละเอียดที่ได้มอบหมายไว้แล้วก็ตาม ดัง
เช่น ในครั้งการประชุมครั้งที่ 2/2536 เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2536 กรรมการ
หลายท่านได้เสนอแนะให้มีการตั้งคณะทำงานทรัพยากรพันธุกรรมขึ้นมา เพื่อ
พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาฯ อันทำให้การประชุมครั้งที่ 4/2536

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2536 คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ความเห็นชอบในการจัดตั้งคณะกรรมการทรัพยากรพันธุกรรมขึ้นมา ประกอบด้วยบุคคลและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. นายอาพล เสนาณรงค์	ประธานคณะกรรมการ
2. นายวิจิตร เบญจศีล	คณะกรรมการ
3. นายจำลอง เฟื่องคล้าย	คณะกรรมการ
4. นางสาวพูนสุข อัดทะสัมบุณณะ	คณะกรรมการ
5. นายอุทิศ กุฎอินทร์	คณะกรรมการ
6. นายเดชา ศิริภัทร	คณะกรรมการ
7. ผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคเอกชน	คณะกรรมการ
8. นายสุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์	คณะกรรมการและเลขานุการ
9. นางสิริกุล บรรพพงศ์	คณะกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- 1) ศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมและยกร่างกฎเกณฑ์ความเหมาะสม ในการที่ประเทศอื่นจะเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย
- 2) ยกร่างแนวนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ "เงื่อนไขการตกลงเห็นชอบร่วมกัน" (Mutually agreed terms) ในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมของประเทศไทย
- 3) ยกร่างแนวนโยบายเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์เกี่ยวกับการวิจัยและการพัฒนากับต่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยเป็นผู้ให้หรือผู้รับทรัพยากรพันธุกรรม

4) พิจารณากำหนดขอบเขตความร่วมมือระหว่างนานาชาติในการส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและพิจารณากร่างนโยบายและมาตรการในการคุ้มครองสายพันธุ์

และยังไม่ทันที่คณะอนุกรรมการฯ จะได้ฟังผลการศึกษาของคณะทำงาน และกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการฯ ในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในแง่กฎหมาย ทรัพยากรพันธุกรรม เทคโนโลยีชีวภาพ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบในด้านต่างๆหากประเทศไทยให้สัตยาบันรับรอง (Ratification) ในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ในขณะที่เดียวกันกับที่กรรมการหลายท่านได้เรียกร้องให้ทำการศึกษาลักษณะความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยก่อนเป็นเบื้องต้น เพื่อจะได้ทราบถึงศักยภาพในด้านต่าง ๆ หากจะนำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจก่อนที่จะพิจารณา เรื่องจะให้สัตยาบันรับรองในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้หรือไม่ทางฝ่ายกรรมการและเลขานุการของคณะอนุกรรมการฯ ได้นำเสนอประเด็นให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณา สรุปความเห็นของคณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อนำไปสู่การให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ ต่อไป ในครั้งการประชุมครั้งที่ 4/2536 วันที่ 11 พฤศจิกายน 2536 (รายละเอียดโปรดดูในภาคผนวก) ซึ่งมีได้เป็นวาระปรกติในการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ทำให้กรรมการหลายท่านได้แย้งคัดค้านไม่เห็นด้วยที่เร่งรีบพิจารณาให้ประเทศไทยให้สัตยาบัน ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 เพราะยังอยู่ในช่วงการพิจารณาของคณะทำงานและกรรมการตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ในที่สุดด้วยความร่วมมือระหว่างประธานในที่ประชุม ซึ่งเป็นผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะรองประธานอนุกรรมการฯ ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมกับฝ่ายอนุกรรมการและเลขานุการ ได้หาทางออกโดยให้กรรมการแต่ละท่านไปทำความเข้าใจเป็นหนังสือแสดงความเห็นต่อการให้สัตยาบันแล้วส่งให้ฝ่ายอนุกรรมการและเลขานุการก่อนการประชุมครั้งที่ 5/2536 วันที่

29 พฤศจิกายน 2536 โดยนับให้ส่งแก่ฝ่ายเลขานุการในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2536 จนในที่สุดเมื่อครั้งการประชุมครั้งที่ 5/2536 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 วาระการประชุมยังคงถูกกำหนดให้พิจารณาในเรื่องการให้สัตยาบัน (Ratification) ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992 ประกอบกับสรุปความเห็นที่ฝ่ายเลขานุการได้ทำขึ้นตามตารางที่ 21 ประกอบกับความเห็นของฝ่ายเลขานุการที่ได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการ ครั้งที่ 4/2536 วันที่ 11 พฤศจิกายน 2536 (รายละเอียดโปรดดูในภาคผนวก) ซึ่งการประชุมครั้งที่ 5/2536 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ได้มีการแสดงข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวางบางหน่วยงานที่เป็นกรรมการได้โต้แย้งฝ่ายเลขานุการว่า จัดทำเอกสารคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริง ทั้งที่หน่วยงานของตนเองมิได้แสดงความเห็นด้วยการให้สัตยาบันแต่ในสรุปความเห็นของฝ่ายเลขานุการระบุไปว่า "เห็นด้วย" ในการให้สัตยาบันยิ่งไปกว่านั้นทางฝ่ายเลขานุการยังตอบข้อซักถามของกรรมการถึงที่มาของความเห็นว่าได้มาจากการโทรศัพท์สอบถามหารือซึ่งไม่แสดงหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด

ผลสรุปการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ต่อประเด็นเรื่องเพื่อพิจารณาที่ให้ประเทศโดยให้สัตยาบันแบ่งความเห็นออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกันคือ

- กลุ่ม 1 เห็นด้วยต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ
- กลุ่ม 2 ไม่เสนอความเห็นต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ
- กลุ่ม 3 เห็นด้วยแต่ควรชล่อไว้ก่อน จนกว่าประเทศไทยจะพร้อมในเรื่องการกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แล้วจึงให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ
- กลุ่ม 4 ไม่เห็นด้วยต่อการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ

งานที่สุดประธานในที่ประชุมกลับสรุปว่าที่ประชุมเสียงข้างมากเห็นด้วยต่อการให้สัตยาบันและประธานในที่ประชุมยังให้ฝ่ายเลขานุการฯ นำเรื่องเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาและนำเสนอรัฐสภาต่อไป ขณะที่เขียนวิทยานิพนธ์อยู่นี้ยังไม่ปรากฏว่ารัฐบาลได้เสนอเรื่องการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพต่อรัฐสภาเพื่อให้การรับรองตามมาตรา 178 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แต่อย่างใด

4.3.2.3 การมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation)

กรณีการให้สัตยาบัน ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและมีความสัมพันธ์ต่อโครงสร้างการเกษตรกรรม เกษกรรม อุตสาหกรรม โดยเฉพาะเทคโนโลยีชีวภาพ อีกทั้งสภาวะแวดล้อมของประเทศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเพราะนอกจากจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย กฎหมาย ภายใน (Domestic Law) ของประเทศแล้ว ยังส่งผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองไทยตามไปด้วย ในประการสำคัญที่ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดในประเทศไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมที่จะต้องรับรู้รับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

แต่การพิจารณาของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา ยังไม่เป็นที่เปิดเผยให้เป็นที่รับรู้รับทราบแก่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง แม้แต่บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานี้โดยตรง อาทิ เช่น กรมป่าไม้ยังเป็นที่รู้กันในระดับต่ำมาก ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ไม่ค่อยได้เปิดเผยต่อสาธารณชน แม้แต่ตัวอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงก็มีการเผยแพร่กันในวงจำกัด โดยเฉพาะอย่าง

ยิ่งการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้พิจารณาให้ข้อเสนอแนะในเรื่องนี้ก็เป็นไปโดยไม่เปิดเผย ขาดการประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนรับทราบเพื่อเสนอความคิดเห็นต่ออนุสัญญาฯ และข้อคิดเห็นต่อคณะอนุกรรมการดังกล่าว จึงนับได้ว่าการพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียกับการให้สัตยาบัน ในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ขาดการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Public Participation) เป็นพื้นฐาน แม้ว่าระดับการพิจารณาในครั้งนี้จะอยู่ในระดับคณะอนุกรรมการฯ ซึ่งมีระดับนโยบายที่จะต้องตัดสินใจก็ตาม แต่การพิจารณาในระดับนโยบายที่ขาดข้อมูลข้อเท็จจริงที่ไม่รอบด้านจากการที่คณะอนุกรรมการฯ จัดเสนอให้ตัดสินใจนับเป็นเรื่องที่น่าวิตกห่วงใยเป็นอย่างยิ่งว่าการตัดสินใจระดับนโยบายจะถูกต้องชอบธรรมเพียงใด

ตารางที่ 21 สรุปความเห็นต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความเห็นต่อการให้สัตยาบันจาก
หน่วยงานต่าง ๆ และผู้ทรงคุณวุฒิ

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
I. <u>กลุ่มเห็นด้วยต่อการให้สัตยาบัน</u>			
1. สถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์	อนุสัญญาฯ ไม่มีความขัดแย้งกับการดำเนินงานของสถาบันฯ ซึ่งมีหน้าที่หลักในด้านการวิจัยและฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีชีวภาพ	เห็นด้วย	---
2. ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ	ในลักษณะงานของศูนย์ฯ ทางด้านวิชาการและการปฏิบัติงาน ได้มีการนำศัตรูธรรมชาติจากต่างประเทศเข้ามาใช้ในต่างประเทศ ซึ่งศัตรูธรรมชาติเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถ RECOVER, REGENERATE และ AUGMENT เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์นี้ได้ การใช้ประโยชน์ศัตรูธรรมชาติดังกล่าวในการควบคุมโดยชีววิธีในระดับนานาชาติ ได้มีการจัดทำ FAO GUIDELINES FOR THE INTRODUCTION OF BIOLOGICAL CONTROL AGENTS เป็นแนวทางปฏิบัติอยู่ ดังนั้นในภาพรวมทั้งทางด้านกฎหมาย วิชาการ และการปฏิบัติงานที่ดำเนิน	เห็นด้วย	---

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
3. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย	<p>อยู่ในปัจจุบันจะไม่มี การขัดแย้งแต่อย่างใดกับอนุสัญญาฯ แต่จะเป็นการสอดคล้องงานในการปฏิบัติงานที่จะขยายเขตต่อไปอีกในอนาคต</p> <p>มูลนิธิฯ ได้สังเกตเห็นจุดอ่อนในเรื่องการวิจัยร่วมหรือการให้ทุนวิจัยแก่สถาบันการศึกษาในประเทศไทยจากต่างประเทศ ซึ่งต้องระมัดระวังการแสวงหาผลประโยชน์และการนำผลการวิจัยไปจดทะเบียนสิทธิบัตรแต่เพียงผู้เดียวโดยที่ประเทศไทยมิได้รับประโยชน์ใดๆ เลย การเข้าลงนาม การให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ นี้ ถ้าจะทำให้ประเทศไทยมีอำนาจในการต่อรอง กำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในเงื่อนไขการตกลงร่วมกันในมาตราที่ 15 ข้อ 4 มาตราที่ 16 ข้อ 2 และมาตราที่ 19 ข้อ 2 ก็น่าจะช่วยให้ลดปัญหาข้อเสียเปรียบของประเทศที่กำลังพัฒนาที่เป็นเจ้าของทรัพยากรพันธุกรรมนั้นลงได้ แต่ขอให้ระมัดระวังการกำหนด</p>	เห็นด้วย	ขอให้คำนึงถึงผลที่จะตามมาต่อสิทธิในผลงาน การวิจัยในมหาวิทยาลัยด้วย มิใช่แต่เพียงหน่วยงานต่าง ๆ เท่านั้น เพราะมหาวิทยาลัย ทำการวิจัยในเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วย โดยเฉพาะพืชสมุนไพร

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ฯให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>4. สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่ง- ประเทศไทย (วท.)</p>	<p>เงื่อนไขต่าง ๆ ควรได้ปรึกษากับหน่วยงานหลายๆ ฝ่าย รวมทั้ง สถาบันการศึกษาและภาคเอกชนเพราะเงื่อนไขที่มากเกินไปอาจ ขัดขวางการพัฒนาในด้านงานวิจัยและเป็นผลให้เกิดการแสวงหาผล ประโยชน์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในทางปฏิบัติได้ในอนาคต</p> <p>วท. เป็นแหล่งข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ในด้านทรัพยากรสัตว์ป่าและด้านจุลินทรีย์ ซึ่งได้อำนวยความ สะดวกให้บุคคลอื่นทั้งภายในและต่างประเทศได้ใช้ประโยชน์อยู่ แล้ว ตามอนุสัญญาฯ นี้ประเทศไทยจะต้องอำนวยความสะดวกใน การให้ผู้อื่น เข้ามาใช้ประโยชน์โดยไม่ได้อะไรเลย</p> <p>เมื่อพิจารณา เรื่องการแบ่งผลประโยชน์อย่างเสมอภาคเท่าเทียม กัน ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพต้องได้รับการประเมิน และตีมูลค่าในด้านการลงทุนจากประเทศไทยด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>---</p>
<p>5. กรมพัฒนาที่ดิน</p>	<p>ไม่มีข้อขัดแย้งกับหน้าที่ความรับผิดชอบของกรมฯ และพระราช- บัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526 และเห็นว่าอนุสัญญาฯ มาตรา 8 เรื่องการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กรมฯ ในเรื่องปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การใช้ที่ดิน ซึ่งกรมฯ</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>---</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ฯให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
6. กรมองค์การ ระหว่างประเทศ	<p>ควรจะทำให้การสนับสนุนข้อมูลด้านทรัพยากรที่ดินและการใช้ที่ดิน ในกรณีที่หน่วยงานอื่นต้องการทราบข้อมูลวิชาการในอันที่จะชี้ถึง สภาพความอุดมสมบูรณ์ และความเสื่อมโทรมของดินที่อยู่ของ ทรัพยากรพันธุกรรมนั้น</p> <p>1) ในอารัมภบทของอนุสัญญาได้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงเจตนารมณ์ และความจำเป็นที่ประชาคมระหว่างประเทศจะต้องดำเนินการ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และหากพิจารณาตามข้อบท ต่าง ๆ ของอนุสัญญาจะเห็นได้ว่า ได้มีการกำหนดมาตรการ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และหากพิจารณาตามข้อบท ต่าง ๆ ของอนุสัญญาจะเห็นได้ว่า ได้มีการกำหนดมาตรการ อนุรักษ์อันเป็นที่ยอมรับกันได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งนับว่าเป็น คุณประโยชน์ระหว่างฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่าง ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา จะเห็นได้ว่าอนุ- สัญญาฯ มีข้อบทที่ประสานประโยชน์ของทุก ๆ ฝ่าย อาทิ ข้อบท ในมาตรา 15 ซึ่งยืนยันหลักการว่าด้วยสิทธิอธิปไตยของรัฐเหนือ ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นข้อเรียกร้องของประเทศกำลังพัฒนา และข้อบทในมาตรา 20 และ 2 ซึ่งระบุให้มีกลไกความช่วยเหลือ</p>	เห็นด้วย	

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>ทางการเงินต่อประเทศกำลังพัฒนาที่จะต้องจัดทำโครงการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาฯ นอกจากนั้นการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาของประเทศกำลังพัฒนาจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนข่าวสารและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ข้อบทในมาตรา 16, 17, 18 และ 19) โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรพันธุกรรม จะสามารถได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยสิทธิบัตร และสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลงร่วมกันด้วย (ข้อบทในมาตรา 16)</p> <p>2. หากไทยพิจารณาที่จะให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าวนี้ จะทำให้ไทยได้รับประโยชน์หลายประการ อาทิ</p> <p>2.1 กฎข้อบังคับต่าง ๆ ในอนุสัญญาจะส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรทางชีวภาพและการใช้ทรัพยากรดังกล่าวอย่างยั่งยืน (CONSERVATION AND SUSTAINABLE USE OF BIOLOGICAL RESOURCES) อันเป็นมาตรการหนึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้มีมาตรการอนุรักษ์</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>ทรัพยากรด้านชีวภาพของประเทศไทยที่กำลังประสบปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ</p> <p>2.2 อนุสัญญานี้ จะมีการจัดตั้งกลไกทางการเงิน เพื่อชดเชยให้กับค่าใช้จ่ายของประเทศกำลังพัฒนาที่เพิ่มขึ้นและมีแหล่งทรัพยากรการเงินเพิ่มเติมที่จะนำไปใช้ในการอนุรักษ์ให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับต่าง ๆ ของอนุสัญญานี้</p> <p>2.3 อนุสัญญานี้ จะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ผลการวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านชีวภาพแก่ประเทศกำลังพัฒนา</p> <p>3. ในการพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพนั้น ไทยควรพิจารณาในด้านความพร้อมเกี่ยวกับการจัดเตรียมการภายใน รวมทั้งในการปรับระเบียบและกฎหมายต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามข้อบทต่าง ๆ ของอนุสัญญาฯ ภายหลังการให้สัตยาบันตลอดทั้งจะต้องพิจารณาผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาฯ (หากมี) ซึ่งเรื่องนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านเทคนิคและวิชาการควรจะได้ร่วมพิจารณาอย่างรอบคอบต่อไป</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>II. กลุ่มที่ไม่เสนอความเห็นแต่ไม่ขัดข้อง</p> <p>1. ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ</p>	<p>ศูนย์ฯ เสนอข้อคิดเห็นและข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีชีวภาพ ดังนี้</p> <p>1) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ศูนย์มีหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการกลางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลในเรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของนานาชาติ จึงไม่น่าจะมีอะไรขัดแย้งในเรื่องต่าง ๆ ในอนุสัญญา อย่างไรก็ตาม การมีพิธีสารเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยเฉพาะ อาจช่วยให้มีการประสานงานดีขึ้น</p> <p>2) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรพันธุกรรมนั้น ศูนย์กำลังดำเนินการทำการศึกษาสถานภาพของทรัพยากรพันธุกรรมพืชและจุลินทรีย์ อยู่ซึ่งจะเป็นแนวทางในการหามาตรฐานการดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนต่อไป เมื่อพิจารณาบทบาทของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ ศูนย์ฯ มีความเห็นว่า การให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฯ ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อการค้าเงินงานของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนที่จะพิจารณาปรับปรุงกฎหมายวิธีปฏิบัติ</p>	<p>ไม่เสนอความเห็น แต่หากไม่มีข้อขัดแย้งกับการดำเนินงานของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ก็ น่าจะดำเนินการให้สัตยาบันได้ภายในปี 2537</p>	<p>---</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>2. กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย</p>	<p>เดิมให้ใช้ได้ หรือยกร่างขึ้นมาใหม่เป็นกฎระเบียบ หรือกฎกระทรวงซึ่งกฎหมายอื่นก็น่าจะทำได้</p> <p>3) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้สัตยาบันนั้น ควรจะมีการพิจารณาอย่างค่อนข้างรวดเร็วกว่าพึงจะให้สัตยาบัน หรือไม่ เนื่องจากหากในที่สุดแล้วจะมีการตัดสินใจให้สัตยาบัน การเข้าร่วมโดยเร็วจะทำให้เรามีบทบาทในการพิจารณา ยกร่างพิธีสารในเรื่องต่างๆ รวมทั้งอาจได้รับเงินช่วยเหลือการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาจากกองทุนโลกด้วย หากเข้าช้าเราอาจตกอยู่ในสภาพที่จะต้องยอมรับสิ่งที่ประเทศอื่นยกร่างพิธีสารต่าง ๆ ไว้แล้วโดยปริยาย ดังนั้นจึงควรให้คณะทำงานชุดต่าง ๆ เร่งพิจารณาคำเนินการศึกษาสถานภาพปัจจุบัน และแนวการดำเนินการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เพื่อจะได้รับประโยชน์ จากพิธีสารที่จะมีตามมา</p> <p>1. ข้อบทของอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดพันธกรณีของประเทศภาคีไว้ด้วยกันหลายประการซึ่งมีทั้งการดำเนินการทางกฎหมาย การบริหารและนโยบาย โดยมีตั้งแต่มาตรการทั่วไปสำหรับการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 6) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตาม</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมตามที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>ธรรมชาติ (มาตรา 9) การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งอยู่ในอาณาจักรอริปไตยของรัฐ (มาตรา 15) และการถ่ายทอดเทคโนโลยีซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิบัตรและสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาและการกำหนดค่าให้ภาคเอกชนจะต้องอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่นว่านั้นด้วย (มาตรา 16) ซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่า ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายรองรับที่จะปฏิบัติตามพันธกรณี ในอนุสัญญานี้ได้หรือไม่ เพียงไร</p> <p>2. โดยที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมายมิได้เป็นผู้ดูแลกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระส่วนใหญ่ของอนุสัญญาฉบับนี้ กรมสนธิสัญญาและกฎหมายและการดำเนินงานของประเทศไทย แต่มีข้อสังเกตเบื้องต้นว่า ข้อกำหนดต่าง ๆ ของอนุสัญญาดังกล่าวในข้อ 1 ประเทศไทย น่าจะยังไม่มีความหมายรองรับ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการแบ่งปันผลประโยชน์การเข้าถึงและการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพ</p> <p>3. สำหรับการพิจารณาข้อได้เปรียบเสียเปรียบในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานั้น กรมสนธิสัญญาและกฎหมายเห็นว่า หน่วยงานราชการ</p>	<p>ไม่เสนอความเห็นแต่ไม่ขัดข้อง</p>	<p>ควรพิจารณาก่อนว่า สมควรหรือไม่ที่จะพิจารณาในรายละเอียดของอนุสัญญาฯ ควรจะเสนอเพียงว่ามีกฎหมายใดที่ไม่เห็นชอบหรือขัดแย้งกับอนุสัญญาฯ เพราะถ้าหากว่าไม่มีการแก้ไขก็สามารถนำเสนอต่อรัฐสภาได้เลย</p> <p>- ควรจะพิจารณาผลได้/ผลเสียของอนุสัญญาฯ อย่างชัดเจน</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>เจ้าของเรื่องน่าจะอยู่ในฐานะที่จะพิจารณาในเรื่องนี้ได้ดีกว่ากรมสิทธิสัญญาและกฎหมาย</p> <p>4. อนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 178 วรรค 2 ได้บัญญัติว่า หนังสือสัญญาใดที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ดังนั้น หากพิจารณาแล้วปรากฏว่า การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวจะต้องออกกฎหมายรองรับหรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ เพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาก็จะต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน</p>		<ul style="list-style-type: none"> - เชื่อว่ากฎหมายในการอนุรักษ์ที่มีอยู่ไม่น่าจะแย้งกัน เพียงแต่ยังไม่ครบถ้วนตามมาตราต่าง ๆ ในอนุสัญญา เช่น พรบ. คุ้มครองสัตว์ป่า และ พรบ. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ได้คุ้มครองไปถึงสิ่งมีชีวิตบางจำพวก เช่น จุลินทรีย์ - ยังไม่เข้าใจเรื่องรายละเอียดของแต่ละมาตราอย่างกระจ่างชัด เช่น สิทธิอธิปไตยในมาตราที่ 3 และ 15 - ในหลักการเราจะคำนึงถึงแนวกระแสประชาคมโลกทำให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
3. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	อนุสัญญาฯ อาจเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	ไม่เสนอความเห็น	ควรจะได้มีการปรึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องกฎหมายต่าง ๆ เสียก่อนและเห็นว่า เป็นนโยบายที่จะต้องพิจารณาข้อได้เปรียบ/เสียเปรียบของกระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงวิทย์ฯ เองเสียก่อน สำหรับรายละเอียดความเกี่ยวข้องของพระราชบัญญัติหรือกฎหมายต่าง ๆ ของหน่วยงานที่มีอยู่กับอนุสัญญาฯ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นนั้น ฝ่ายเลขานุการสามารถติดต่อขอเพิ่มเติมได้

สรุปความเห็นต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและความเห็นต่อการให้สัตยาบันจาก

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>1. นายทวีศักดิ์ ปิยะกาญจน์</p>	<p>1. อนุสัญญานี้มีความประสงค์เพื่อนำเอาระบบการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในอาณาเขตของตน โดยไม่ให้เกิดความเสียหายของประเทศอื่น โดยได้คำนึงถึงการแบ่งปันผลประโยชน์ ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรทางพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียมกันมาบังคับใช้ร่วมกัน ซึ่งโดยที่จริงแล้วในอดีตและแม้กระทั่งปัจจุบันการนำเข้า หรือการย้ายถิ่นของพันธุ์พืช และในประเทศ บังคับใช้อยู่แต่ไม่ได้ผลเท่าที่ควรและในประการสำคัญ คือ ไม่ครอบคลุมถึงเทคโนโลยีใหม่ที่พัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการปรับปรุงพันธุ์โดยสารพันธุกรรม ดังนั้น การให้สัตยาบันอนุสัญญานี้จึงคาดว่าจะได้รับประโยชน์ต่อประเทศไทยเป็นอย่างมาก</p> <p>2. เมื่อให้สัตยาบันแล้วจะต้องดำเนินการรวมมาตรการต่าง ๆ ตามตัวบทในอนุสัญญาฯ เพื่อให้เหมาะสมกับการบังคับให้เป็นไปตามอนุสัญญาฉบับนี้อย่างเข้มแข็งและจริงจัง</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>ยุคนี้เป็นยุคของชีววิทยา เมื่อโอกาสมาถึงควรจะคว้าไว้ ครจะช่วยกันผลักดันเพราะจะได้ประโยชน์กลับมาหลายประการ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักวิจัยและนักอนุกรมวิธานในบ้านเรายังไม่เพียงพอทำให้การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพยังไม่มีประสิทธิภาพพอและยังต้องพึ่งต่างประเทศอยู่เสมอ ตลอดจนนักวิชาการที่จะศึกษาพืชและสัตว์พันธุ์พื้นเมืองของไทยอย่างแท้จริง ปัจจุบันมองแต่พันธุ์ต่างประเทศเท่านั้น การให้สัตยาบันจะทำให้มีโอกาสศึกษาหาความรู้มากขึ้น - การให้สัตยาบันจะทำให้ประเทศไทยมีโอกาสจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาได้

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ฯให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมใน ที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p><u>ความเห็นต่อรายละเอียดของตัวบทอนุสัญญาฯ</u></p> <p>- คำว่า Living Modified Organism (มาตราที่ 19 ข้อ 3) กับคำว่า GMO (Genetic Modified Organisms) คำทั้ง 2 นี้ คำแรกมีในมาตรา 19 ของอนุสัญญาฯ แต่ GMO ไม่ปรากฏว่ามี ดังนั้น คงจะแตกต่างกันอย่างแน่นอน GMO หมายถึงเฉพาะสิ่งมีชีวิต ซึ่งได้รับการตกแต่งยีนเท่านั้น ส่วน GMO นั้นคงหมายถึงการที่สิ่งมีชีวิตที่มีความหลากหลายทางด้านชนิด (species) ทางด้านอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย (Habitats & Environment) และทางยีนด้วย ดังนั้น จึงกว้างกว่าและต้องรวมถึง Introduced Species ด้วย</p> <p>- ในมาตราที่ 14 การประเมินผลกระทบ ในข้อที่ 2 น่าจะพิจารณาให้รอบคอบ ในประเด็นที่เกิดอุบัติเหตุการรั่วไหลของน้ำมันหรือสารพิษในทะเลและกรณีฝนกรดจากโรงไฟฟ้าใช้ถ่านหินที่จะกระทบไปยังน่านน้ำหรือไร่นาของประเทศอื่นใกล้เคียง ในกรณีนี้คงจะมีผลกระทบด้านความมั่นคงและด้านความหลากหลายทางชีวภาพด้วยมาตรานี้อาจไปเกี่ยวข้องกับมาตราที่ 22 ข้อ 2 ที่เกี่ยวกับกฎหมายทะเล ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้ฯให้สัตยาบันใน</p>		<p>- ประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ จากการจดทะเบียนทรัพย์สินชีวภาพในประเทศ</p> <p>- ประเทศไทยจะได้รับผลประโยชน์ได้จากเงินทุนจาก GEF เพื่อพัฒนาการศึกษาวิจัยและพัฒนาบุคลากร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วก็คงไม่ได้หวัง แต่เนื่องจากก็อยู่ในสังคมและปัจจุบันนี้ประเทศไทยสามารถจะเป็น Contributor ได้แล้วด้วย</p> <p>ถ้าหากว่าจะต้องรอไปอีกต้องถามตัวเองว่าเมื่อไรจึงจะพร้อม หรือจะรอจนกว่าจะมีเหตุการณ์มาบีบบังคับ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรจะเริ่มต้นได้แล้ว และควรเป็นหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ เป็นผู้เริ่มต้นดำเนินการ แม้ว่า จะเกินขอบเขตหน้าที่ไปบ้าง</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ฯให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>2. นายอุทิศ กฤษอินทร์</p>	<p>อนุสัญญาฉบับนี้ ดังนั้น จึงเสนอว่าน่าจะปรึกษากรมเจ้าท่า และหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น มาตราที่ 6 ในมาตรานี้ประเทศไทยได้ดำเนินการอยู่แล้วใน หลายเรื่องราว โดยเฉพาะประเทศไทย ได้มีนโยบายอนุรักษ์ พื้นที่ทางธรรมชาติไว้แล้วในหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น อุทยาน แห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่อนุรักษ์ ป่าชายเลน พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมี พ.ร.บ. ของประเทศ หลายฉบับที่ประกาศใช้เพื่อการนี้โดยเฉพาะ เช่น พ.ร.บ. สงวนคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ร.บ. ป่า สงวนแห่งชาติ พ.ร.บ. ประมง พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น ฉะนั้นโดยมาตรานี้ตรงกับความต้องการของประเทศไทย อยู่แล้ว การเข้าร่วมจึงนับได้ว่าเป็นประโยชน์มาก ในส่วนที่เป็น ผลเสียคงไม่มี มาตราที่ 7 ในมาตรานี้ประเทศไทยได้จัดดำเนินการไปบ้าง แล้ว โดยมีคณะกรรมการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช คณะกรรมการ อนุรักษ์พันธุ์กรรมสัตว์มีการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>- อนุสัญญา CITES นั้นประเทศไทย ลงนามมาหลายปีแล้ว แต่ไม่มีกฎหมาย ที่จะคุ้มครอง ดูแล สัตว์ที่จะผ่านแดน เลย และไม่ได้แก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้นภาควิชาจึงประกาศต่อต้าน จน ถึงปัจจุบันนี้ประเทศไทยแก้ไขกฎหมาย หมดแล้วก็ยังคงต่อต้าน อยู่ - ประเทศไทยไม่ควรหวังแต่ว่าจะได้ เงินสนับสนุนจาก GEF เท่านั้น ควรจะ มี Principal ตนเองเพราะเห็นว่า หลักการของอนุสัญญาฯ นี้ดี</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ฯให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และอื่น ๆ อีกมาก</p> <p>ผลดีของการเข้าร่วมตามมาตรานี้ เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ในด้านความร่วมมือและให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งทางด้านบุคลากรและการเงิน</p> <p>ผลเสียคิดว่าไม่มี</p> <p>มาตราที่ 8 ข้อ a. ประเทศไทยได้ปฏิบัติอยู่แล้วในหลายด้าน ทั้งบนบกและในน้ำดังได้กล่าวไว้ในมาตรา 7</p> <p>ข้อ b. ประเทศไทยได้ปฏิบัติไปแล้วเช่นกัน มีการตั้งหลักการในการคัดเลือกพื้นที่ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า พื้นที่ป้องกันสิ่งแวดล้อม เป็นต้น</p> <p>ข้อ c. ประเทศไทยได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้อยู่แล้ว เห็นได้จากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไปแล้ว</p> <p>ข้อ d. ระบบอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยปฏิบัติอยู่แล้ว</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>ข้อ e. ประเทศไทยได้ให้ความสนใจเรื่องนี้อยู่แล้ว เห็นได้จากสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพไปแล้ว</p> <p>ข้อ d. ระบบอุทยานและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยปฏิบัติอยู่แล้ว</p> <p>ข้อ e. การจัดทำแนวเขตกันชนในพื้นที่อนุรักษ์ต่าง ๆ กำลังได้รับความสนใจและเริ่มดำเนินการซึ่งตรงกับความต้องการในข้อนี้</p> <p>ข้อ f. โครงการปลูกป่าและโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ เป็นสิ่งยืนยันว่าความต้องการของประเทศไทยตรงกันกับความต้องการใน Convention นี้</p> <p>ข้อ g. ในข้อนี้ประเทศไทยกำลังเริ่มเป็นห่วงเป็นใย มีการห้ามฆ่าพืชและสัตว์เสี่ยงเข้าไปในพื้นที่อนุรักษ์ ส่วนการปล่อยพืชและสัตว์ที่ผสมขึ้นเข้าสู่ธรรมชาติยังขาดการควบคุม อย่างไรก็ตามประเทศไทยเองก็ต้องการกระทำในเรื่องนี้แล้ว</p> <p>ข้อ h. การป้องกันสิ่งมีชีวิตที่ถูกล่าเข้ามาและเป็นภัยต่อระบบนิเวศบางระบบนิเวศ เป็นสิ่งที่ประเทศไทยต้องการ เช่น</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>กัน ทั้งนี้เนื่องจากมีพืชและสัตว์หลายชนิดที่นำเข้ามาและกลายเป็นปัญหาของประเทศ</p> <p>โดยสรุป ในมาตรานี้หากประเทศไทยเข้าร่วมนับเป็นการดี เพราะทุกอย่างเป็นความต้องการอยู่แล้ว ความร่วมมือและการช่วยเหลือทางวิชาการอาจผลได้ที่ทำให้ความต้องการดังกล่าวก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว</p> <p>ส่วนข้อ i-m ประเทศไทยได้ดำเนินการก้าวหน้าไปมากแล้วคิดว่าไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการพัฒนาประเทศแม้จะเข้าร่วมทำสัตยาบัน มาตราที่ 9 ในมาตรานี้ประเทศไทยได้กระทำก้าวหน้าพอควร แต่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาอีกมาก สัตว์ป่าหลายชนิดได้ถูกเก็บเข้าไปอนุรักษ์สายพันธุ์ไว้ในสวนสัตว์และฟาร์มเลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว เช่น จระเข้ การจัดตั้งสวนพฤกษศาสตร์มีบ้างแต่ยังน้อย และมีแผนการระดับชาติที่จะจัดตั้งขนาดใหญ่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศมีความต้องการในด้านนี้อยู่แล้วจึงไม่มีผลกระทบแต่อย่างใด</p> <p>มาตราที่ 10 ในข้อย่อยต่าง ๆ ของมาตรานี้เป็นสิ่งที่ประเทศไทยได้ปฏิบัติอยู่แล้ว และไม่มีผลกระทบใด ๆ ในการพัฒนาประเทศ</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ว่าให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมใน ที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>และการเสียผลประโยชน์ของประเทศ</p> <p>มาตราที่ 11 มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับมาตรา 10</p> <p>มาตราที่ 12 ประเทศไทยต้องพัฒนาในด้านนี้อีกมาก ในปัจจุบัน การฝึกอบรมและการเรียนการสอนด้านนี้ ยังไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามนับว่าดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ไทยให้ความช่วยเหลือด้านนี้แก่ประเทศไทยเพื่อนบ้าน เช่น ลาว เขมร เป็นต้น การวิจัยมีอยู่บ้างแต่ค่อนข้างน้อย การเข้าร่วมนับว่าเป็นการดี จะทำให้ได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากประเทศที่ก้าวหน้ากว่า</p> <p>มาตราที่ 13 ในข้อนี้ประเทศไทยได้ปฏิบัติอยู่แล้วตามกำลังที่มีภายในประเทศ และมีการร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ พอดี การเข้าร่วมไม่ว่าจะก่อผลเสียแต่อย่างใด การเป็นภาคีของมรดกโลกและ CITES เป็นการยืนยันอย่างดี</p> <p>มาตราที่ 14 กิจกรรมที่ต้องดำเนินการในมาตรานี้ คิดว่าไม่น่ามีปัญหาต่อการพัฒนาประเทศแต่อย่างใด ประเทศไทยอาจได้ประโยชน์มากกว่าเสีย</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการ ให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>มาตราที่ 17 การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และให้ความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีแก่ประเทศที่ด้อยกว่า และรับจากประเทศที่เจริญกว่าในด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ ไม่น่าจะมีผลกระทบแต่อย่างใดกับการพัฒนาประเทศ</p> <p>มาตราที่ 18 ในเนื้อหาของมาตรานี้ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาแต่อาจเป็นผลดี ประเทศไทยควรริบเข้าเป็นสมาชิกเพื่อที่จะได้มีโอกาสในการทำข้อตกลงต่าง ๆ ด้วย</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>III. <u>กลุ่มเห็นควรรอให้ชลอการให้สัตยาบันไว้ก่อน</u></p> <p>1. กรมวิชาการ เกษตร</p>	<p>เห็นควรรอชลอการจะให้สัตยาบันไว้ก่อนจนกว่าจะได้มีการเตรียมกฎหมายต่าง ๆ ไว้รองรับเรียบร้อยพอสมควรแล้ว เพราะมีจะนั้นจะเหมือนกับสนธิสัญญา CITES ซึ่งประเทศไทยได้แปลงนามาให้สัตยาบันไว้โดยที่ไม่ได้ศึกษากฎหมายรองรับให้เสียก่อน ทำให้คนประเทศสมาชิกในภาคีประกาศต่อต้าน (Ban) สินค้าจากประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่ปฏิบัติและออกกฎระเบียบให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสนธิสัญญา และเห็นว่าระหว่างที่ชลอการให้สัตยาบันนี้ รัฐบาลจะได้ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้โดยถือเป็นนโยบายเร่งด่วน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้รับ ความเป็นไปได้อย่างจริงจัง 2. อนุรักษ์ป่าเขตร้อน (in situ conservation) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดพันธุกรรมของพืชและสัตว์ซึ่งมีในประเทศไทยให้ได้ 3. ปรับปรุง พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง 4. สืบค้นพันธุ์พืชและสัตว์โดยเร่งด่วน-ให้สมบูรณ์และติดตามถิ่นที่อยู่ เพื่อกำหนดถิ่นที่อยู่ของพืชและสัตว์ในประเทศไทย พร้อมทั้งกำหนดการอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่ของพืชและสัตว์ (ex situ 	<p>ควรรอชลอการให้สัตยาบันไว้ก่อน</p>	<p>ตามที่ได้ยกตัวอย่างการให้สัตยาบันต่ออนุสัญญา CITES หลังจากประเทศไทยลงนามแล้วประเทศไทยไม่ได้สนใจที่จะแก้ไขกฎหมายจึงทำให้ภาคีสมาชิกต่อต้าน</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>conservation)</p> <p>5. กำหนดแนวทางการวิจัย ส่งเสริมและฝึกอบรมรวมทั้งการสร้างจิตสำนึกมวลชนและกำหนดหลักสูตรการศึกษา เช่น ศึกษาสมุนไพรอย่างจริงจังรวมทั้งการขยายพันธุ์และส่งเสริมเกษตรยั่งยืน</p> <p>6. กำหนดการใช้ประโยชน์โดยแยกจากการอนุรักษ์</p> <p>7. กำหนดการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยการสำรวจแยกหมวดการคุ้มครอง เป็นต้น</p>		

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
<p>IV. <u>กลุ่มไม่เห็นด้วยกับการให้สัตยาบัน</u></p> <p>1. <u>ศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อม</u></p>	<p>ทางศูนย์กฎหมายสิ่งแวดล้อมได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นว่าประเทศไทยยังไม่ควรให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้</p> <p>1. โดยอาศัยข้อมูลข้อเท็จจริงอันเป็นที่ยอมรับกันมานานเวลานี้ว่าประเทศไทยของเราอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งยังไม่ได้ทำการสำรวจ ให้ทราบเป็นที่แน่ชัดว่า มีอยู่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรพันธุกรรม (Genetic Resources) ที่มีศักยภาพในการสร้างความมั่นคงแก่ประเทศในอนาคตได้ ดังนั้น การให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฉบับนี้ จะสร้างพันธกรณีแก่ประเทศไทยที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประเทศได้อย่างกว้างขวางทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีความตราการใด ๆ สำหรับการคุ้มครองทรัพยากรชีวภาพที่มีอยู่ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ มาตรการทางกฎหมายที่รัดกุม ชัดเจนและเหมาะสม</p>	<p>ไม่เห็นด้วย</p>	<p>- มีความเห็นว่าไม่ควรให้สัตยาบันโดยมีข้อสังเกต ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ตรวจสอบดูคำสั่งหน้าที่ของอนุกรรมการว่าเพียงพอให้พิจารณาข้อผูกพันหรือพันธกรณีเท่านั้นและจากตัวอนุสัญญาเองไม่มีมาตราใดที่จะบังคับให้แต่ละประเทศลงนาม 2. การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามมาตราที่ 18 ของ พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นั้นมาตรานี้มิได้ให้อำนาจกับคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการให้ความเห็นต่อความผูกพัน เช่นนี้ของประเทศ

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>2. จากการที่อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ ได้นำเอาประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Rights) มาเป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม (Access to Genetic Resources) ที่ดี หรือการเข้าถึงและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Access to and Transfer of Technology) ก็ดีจะก่อให้เกิดผลกระทบในทางเสียเปรียบต่อประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคการเกษตรและเภสัชกรรมเป็นอย่างมาก เพราะการให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาฯ ฉบับนี้ จะทำให้รัฐบาลไทยอยู่ในฐานะเสียเปรียบยิ่งขึ้นในการเจรจาต่อรองกับประเทศมหาอำนาจ ในปัญหาการรับรองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งรัฐบาลไทยกำลังถูกบีบบังคับให้ยอมรับและปฏิบัติตามความต้องการของประเทศเหล่านี้ในปัจจุบันนี้</p>		<p>3. สำหรับการที่จะได้เงินจาก GEF</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรายังไม่รู้การศึกษา หวังได้เงินมายากมาก - ทาไมเราไม่ให้รัฐบาลเห็นว่าเราจะพัฒนาความมั่นคงของตนเอง <p>4. ถ้าเราผูกมัดตัวเองด้วยอนุสัญญาฯ ในมาตราที่ 15 และ 16 ยังมองไม่เห็นว่าจะสามารถคุ้มครองนักวิจัยได้</p>

หน่วยงาน	ความเห็นต่ออนุสัญญา	ความเห็นต่อการให้สัตยาบัน	ความเห็นเพิ่มเติมในที่ประชุมครั้งที่ 5/2536
	<p>3. การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ฉบับนี้ เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพของประเทศ ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทางนโยบายและประเทศไทยยังไม่สามารถกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้มากมายหลายฉบับ ดังนั้นหากตราใบัดที่ประเทศไทยยังไม่สามารถกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ชัดเจน และพัฒนากฎหมายภายในของตนให้เป็นระบบเพื่อรองรับนโยบายดังกล่าวได้อย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ และเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ฉบับนี้แล้ว</p>		

ข. การประเมินผลดีผลเสีย

การประเมินผลดีผลเสียหรือผลกระทบ หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีหรือให้สัตยาบันรับรองในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity 1992) นั้นเป็นเรื่องที่จะต้องใช้กรอบการพิจารณาที่กว้างขวางในทุก ๆ มิติ ทั้งนี้เพราะความจริงที่ว่า ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่มั่งคั่งอยู่ในป่าเขตร้อน (Tropical Forest) ในประเทศไทย และสัมพันธภาพการใช้ (Utilization) ในทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชนท้องถิ่น (Community) ไทย และวิถีชีวิตของประชาชนไทยนั้นมีมาช้านานในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการผลิตทางการเกษตรกรรม ยาสมุนไพร ตลอดจนทั้งวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะสัมพันธภาพการใช้ประโยชน์ในลักษณะที่มิใช่ประโยชน์ของปัจเจกบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากแต่เป็นประโยชน์ร่วมกันของชุมชนคนहु่มาก หากแต่รูปแบบใหม่ของการใช้ประโยชน์ภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 นี้ นั้น ได้เปลี่ยนมาเป็นสิทธิผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลมากขึ้นดังจะเห็นได้จากในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ บรรจุเงื่อนไขการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพต้องเคารพในสิทธิทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการประเมินผลดีผลเสียหรือผลกระทบ หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีหรือให้สัตยาบันรับรอง ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity 1992) นั้น จะต้องครอบคลุมทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนจะขอยกเอาประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาทั้งผลดีผลเสียเท่ากำลังสติปัญญาอันจำกัดของผู้เขียนดังนี้คือ

ผลดี

ระยะยาว

4.3.2.4 จะช่วยยกระดับนโยบายและกฎหมายของไทย ให้ความสำคัญกับทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้น ทั้งนี้แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992

4.3.2.5 ช่วยยกระดับและเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) แก่ส่วนราชการไทยในทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นจากพันธกรณี (Commitment) ที่จะต้องปฏิบัติตาม (Implementation) และถูกตรวจสอบจากภาคีในอนุสัญญาฯ (ประเทศมหาอำนาจอุตสาหกรรมตะวันตก) มากขึ้นด้วย บทรายงานระดับชาติ (Country Report) ที่จะต้องจัดทำอย่างสม่ำเสมอ

4.3.2.6 ทำให้การอนุรักษ์ (Conservation) ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยให้อยู่ในสภาพป่า (INSI-TU) มีความสำคัญมากขึ้น

ระยะสั้น

4.3.2.7 ก่อให้เกิดความตื่นตัวในเทคโนโลยีชีวภาพในประเทศไทยมากขึ้น ทั้งสถาบันวิชาการในมหาวิทยาลัยส่วนราชการและธุรกิจเอกชนจากระบบตลาดและการถ่ายทอดเทคโนโลยี แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขอนุสัญญาฯ โดยต้องคำนึงถึงสิทธิบัตร (Patent)⁶

4.3.2.8 ทำให้การลงทุนวิจัยและพัฒนา (Research and Development) จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยมากขึ้น

---

⁶มาตรา 16 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992

4.3.2.9 ช่วยลดข้อจำกัดในด้านเงินทุนในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพของส่วนราชการบางหน่วยในประเทศไทย เช่น กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพราะจะได้รับเงินสนับสนุนจากภาคีประเทศพัฒนาแล้ว⁷ จัดหาแหล่งทุนใหม่และเพิ่มเติม

4.3.2.10 การเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 ในช่วงนี้ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสเข้าไปต่อรองในการจัดทำพิธีสารทำอนุสัญญาฯ (Protocol) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน หรือเรื่อง BIO-SAFETY เป็นต้น

ผลเสีย

ระยะยาว

4.3.2.11 จะสร้างแรงกดดันในการใช้ประโยชน์ในทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพจากป่าเขตร้อน

4.3.2.12 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายและกฎหมายภายในโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับข้อจำกัดการใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งขัดแย้งต่ออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992

4.3.2.13 ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยในเรื่องราคาเมล็ดพันธุ์พืช (Seeds) ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และปราบศัตรูพืช เพราะจะทำให้โครงสร้างของอุตสาหกรรมเมล็ดพันธุ์ของประเทศไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของบริษัทข้ามชาติ อันเนื่องมาจากระบบสิทธิบัตรและระบบทุน

4.3.2.14 ประเทศไทยจะถูกกดดันให้ควบคุมครองสิทธิบัตรแก่ประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกมากขึ้น โดยเฉพาะการประดิษฐ์ (Invention) พืช สัตว์ และจุลชีพ (Micro-Organism)

⁷มาตรา 20 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.1992

4.3.2.15 จะเกิดแรงกดดันในการใช้ "ที่ดิน" ในประเทศไทยสูงขึ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตรแบบการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ (Biorevolution) ซึ่งจะได้พันธุ์พืชชนิดใหม่ที่ทนทานต่อยาฆ่าแมลงและยาปราบศัตรูพืช ทำให้เกิดแรงจูงใจในการขยายพื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชชนิดใหม่ ๆ ที่ตลาดต้องการเช่นเดียวกันกับยุคการปลูกพืชพาณิชย์ข้าวโพดมันสำปะหลัง ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงในสามทศวรรษที่ผ่านมา

4.3.2.16 ทำให้บริษัทต่างชาติเข้ามาจดสิทธิบัตร ในประเทศไทยสูงขึ้น

4.3.2.17 การขโมยผลงานศึกษาวิจัยของนักวิทยาศาสตร์ไทย ไม่ว่าด้านเกษตรกรรมหรือเภสัชกรรม ฯลฯ จะรุนแรงมากขึ้น

4.3.2.18 อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์จากพืชบางชนิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นมาแล้วจากการใช้สะเดา (Neem) ในประเทศอินเดีย ซึ่งถูกบริษัทในสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นต่อต้าน เพราะบริษัทนั้นได้จดสิทธิบัตรจากการผลิตผลิตภัณฑ์จากสะเดา (Neem) บางชนิด⁸

4.3.2.19 การที่ประเทศไทยถูกกดดันเรื่องการคุ้มครองสิทธิบัตรมากขึ้นในเรื่องการประดิษฐ์ (Invention) ในพืช สัตว์ และจุลชีพ (Micro-organism) จะส่งผลให้อำนาจในการต่อรองในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของไทยได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย

4.3.2.20 เกิดความขัดแย้ง แย่งกรรมสิทธิ์ในเชื้อพันธุ์ (Germ Plasm) พืชหรือสัตว์รุนแรงมากยิ่งขึ้น⁹ เพื่อแย่งความเป็นเจ้าของ

⁸โปรดดู กรณีศึกษาการใช้สะเดาในประเทศอินเดียในภาคผนวก.

⁹รัฐบาลในยุคปัจจุบันได้มีมติคณะรัฐมนตรี ให้มีการจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาขึ้นแล้ว

4.3.2.21 การซื้อโนว์ฮาว (Know-how) เทคโนโลยีทางชีวภาพ (Biotechnology) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตัดต่อยีน Recombinant DNA และ Hybridoma จากประเทศอุตสาหกรรมตะวันตกภายใต้ระบบสิทธิบัตร (Patent) ตามเงื่อนไขของอนุสัญญาฯ มาใช้ประดิษฐ์ (Invention) พืช สัตว์ และจุลชีพ (Micro-Organism) ในอุตสาหกรรมด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และเภสัชกรรม (Pharmaceuticals) จะส่งผลต่อการเสียดุลการค้าของประเทศเพิ่มมากขึ้น

4.3.2.22 การประดิษฐ์ (Invention) คิดค้นพันธุ์พืช สัตว์ และจุลชีพ (Micro Organism) พันธุ์ใหม่ ๆ จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มาใช้ หรือมาทดลองในประเทศไทยอาจจะก่อผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมของประเทศและอันตรายต่อมนุษย์ได้ดังกรณีตัวอย่าง โครงการทดลองภาคสนามของนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนีย เพื่อปล่อยแบคทีเรียที่สร้างขึ้นให้มีคุณสมบัติชะลอการก่อตัวของน้ำค้างแข็งบนต้นมันเทศ ถูกยับยั้งโดยคำสั่งศาลแห่งสหพันธ์ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1984 ตามคำสั่งแรกสุดของศาลทำให้การทดสอบอีก 2 โครงการของนักวิทยาศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยคาลิฟอร์เนีย และบริษัทเอกชนอีก 3 โครงการต้องเลื่อนไปเพื่อรอการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการปล่อยสิ่งมีชีวิตที่จัดสร้างขึ้นเสียก่อน 10 โครงการ ลักษณะเช่นนี้อาจมาทดลองในประเทศไทยได้

4.3.2.23 ประเทศไทยมีความร่ำรวยไปด้วยทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพเป็นจำนวนมากที่ยังไม่เคยสำรวจหาความรู้จักว่ามีอยู่อย่างไร มีศักยภาพในทางเศรษฐกิจอย่างไร การเปิดโอกาสให้ประเทศภาคีในอนุสัญญาฯ อื่น เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพดังกล่าว เท่ากับการปิดโอกาสตนเองเหมือนดังคำโบราณที่ว่า "ใกล้เกลือกินด่าง" นั่นเอง

¹⁰ เอ็ดเวิร์ด ซี วูล์ฟ, "การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีววิทยา" สภาวะโลกวิกฤต พิษิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ แปล กรุงเทพฯ 2532, หน้า 251.

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในโลกที่มีทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity Resources) มากประเทศหนึ่งในโลกตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และ 3 เป็นที่ยอมรับกันในช่วงนี้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศถึงการที่โลกสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพที่กำลังคุกคามอยู่ในป่าเขตร้อน (Tropical Forest) ดั้งเดิมของประเทศไทย ด้วยสาเหตุและปัจจัยหลายประการที่มากับ "การพัฒนา" (Development) ประเทศ ทำให้ชุมชนนานาชาติตระหนักถึงผลกระทบความเสียหายดังกล่าว จึงได้สนับสนุนให้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity ค.ศ. 1992) ขึ้นในการประชุมสิ่งแวดล้อมโลก หรือ UNCED (United Nation Conference on Environment and Development) เมื่อปลายทศวรรษที่ผ่านมา

แต่ด้วยข้อความจริงที่ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological diversity resources) ที่มีอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาเป็นประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็นวัตถุดิบ (Materials) ของประเทศมหาอำนาจอุตสาหกรรมตะวันตกที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ แม้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 จะมีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) โดยคุณค่า (value) แล้วน่าจะเป็นผลประโยชน์ร่วมของสังคมโลก แต่เมื่อพิเคราะห์ให้ดีให้ลึกลงไปแล้ว แม้มีอนุสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่การอนุรักษ์ (Conservation) และการพัฒนา (Development) ความหลากหลายทางชีวภาพก็ตาม แต่ในทางความเป็นจริง การอนุรักษ์หรือการพัฒนาดังกล่าวยังแฝงไปด้วยการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพอีกด้วย จึงให้ระบบผูกขาดจากการใช้ประโยชน์ในสิ่งมีชีวิตภายใต้ระบบสิทธิบัตร (Patent) เข้ามาเกี่ยวข้องกับ

กับการใช้ประโยชน์เสมอ จึงทำให้การพิจารณาเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบันรับรอง
ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992) มีความสลับซับซ้อน
มากขึ้นเพราะประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพนั้น มีมิติเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์
กับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นจำนวนมาก

จากการพิจารณาถึงผลดีผลเสียหรือผลกระทบจากการให้
สัตยาบัน (Ratification) ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
ค.ศ. 1992 ตามที่กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 4.3.2.4 - 4.3.2.23 นั้นจะ
เห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างผลดีและผลเสีย ด้วยมิติด้านระยะเวลา
แล้วจะเห็นว่าการให้สัตยาบันรับรองในอนุสัญญาฉบับนี้ น่าจะเกิดผลเสียหรือมี
ผลกระทบต่อประเทศไทยมากกว่าผลดีที่ได้รับ ซึ่งประเทศไทยสามารถพัฒนาขีด
ความสามารถและพัฒนาส่งเสริมได้โดยตรงหากประเทศไทยมีนโยบายที่เล็งเห็น
ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลการตัดสินใจของคณะอนุกรรมการ -
อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพที่เสนอแนะให้ประเทศไทยให้สัตยาบัน ใน
อนุสัญญาฉบับนี้ไปแล้วก็ตาม แต่โดยขั้นตอนวิธีการแล้วยังไม่ถือว่าเป็นที่ยุติ ซึ่ง
จะต้องผ่านการพิจารณาอีกหลายขั้นตอน โดยเฉพาะจะต้องผ่านการรับรองจาก
รัฐสภา

ผู้เขียนมีความเห็นว่า การให้สัตยาบันในอนุสัญญาฉบับนี้
น่าจะเป็นผลเสียหรือก่อผลกระทบต่อประเทศไทยมากกว่าผลดี และไม่มี ความ
จำเป็นอันใดที่จะต้องรีบเร่งให้การสัตยาบัน เพราะในอนุสัญญา มิได้บังคับให้
ประเทศใดประเทศหนึ่งต้องเข้าเป็นภาคีหรือสัตยาบันรับรองแต่อย่างใด